

יבמות פרק שני "כיצד"
מתוך "גמרא נוטה"
על שם הורי נפתלי ונתנה הולנדר הכ"מ

(יבמות יז, א)

משנה:

כיצד 'אשת אחיו שלא היה בעולמו' (פוסרת צרתה)?
שני אחים [ראובן ושמעון], ומת אחד מהן [ראובן], ונולד להן אח [לוי] (ומצאה [אשת ראובן: ראובנה] זקוקה ליבם, ועליו [על לוי] אסורה משום 'אשת אחיו שלא היה בעולמו', ואחר כך ייבם השני [שמעון] את אשת אחיו [את ראובנה] (ולו אשה אחרת [שמעונה]) ומת: הראשונה (זו היא אשת ראובן [ראובנה] שנפלה לפניו כבר פעם אחת [##] כלומר: כאשר נולד לוי היתה זקוקה ליבום) **יוצאה** (ונפסרת מזה [מלוי]) **משום 'אשת אחיו שלא היה בעולמו'**, והשניה [שמעונה, שלא הגיעה לשמעון מיבום ראובנה] **משום צרתה** [שמעונה היא - ללוי - 'צרת אשת אחיו שלא היה בעולמו']; **עשה בה** (זה שמת [שמעון]) **מאמר**, (ולא הספיק לכונסה) ומת - שניה [שמעונה] **חולצת** (ולא מיפטרה משום צרת ערוה [צרת ראובנה], דלאו צרתה ממש היא) ולא מת **יבמת** (דמאמר קונה מקצת, והיא 'צרת ערוה' במקצת", מדרבנן).

גמרא:

אמר רב נחמן: מאן דתני 'ראשונה' (מאן דקרי לה **ראשונה**) להך שנפלה לפני לוי שני פעמים [ראובנה] לא משתבש; מאן דתני 'שניה' לא משתבש: מאן דתני

(יבמות יז, ב)

'ראשונה' לא משתבש: מאי 'ראשונה'? - ראשונה לנפילה [ראובנה] שנפלה ראשונה לייבום [היא] קודמת לזו [שמעונה, שנפלה ליבום] בפעם ראשונה [במות שמעון], ומאן דתני 'שניה' לא משתבש: - מאי 'שניה'? שניה לנשואין (של שני [עם שמעון], שהוא היה נשוי כבר האחרת [שמעונה] כשנפלה זאת [ראובנה] לפניו). [##] לכאורה היתה גירסא במשנה ובה הכנויים 'ראשונה' ו'שניה' היו הפוכות מהגירסא שלפנינו. [ופרכינו]: מי לא עסקינן (כלומר: מי לא מיתוקמא נמי מתניתין) **דיבם** (אשת אחיו [ראובנה] תחילה) ואחר כך **כנס** (את האחרת [שמעונה], דלא הויא הך יבמה שניה לנישואין) [ואין זה מְשָׁנָה מתי כנס שמעון את שמעונה: לפני שיבם את ראובנה או אחרי היבום]? אלא מאי, 'שניה'? - שניה בנשואין (שניסת שני פעמים: אחת לבעל ואחת ליבם). [ולפיכך הגירסא כמשנתנו דוקא.]

'אשת אחיו שלא היה בעולמו' - היכא כתיבא (לאיסורא)?
אמר רב יהודה אמר רב: אמר קרא: (דברים כה, ה) **כי ישבו אחים יחדו** [ומת אחד מהם וכן אין לו - לא תהיה אשת המת החוצה לאיש זר: יבמה יבא עליה ולקחה לו לאשה ויבמה] - שהיתה להם ישיבה אחת בעולם, פרט לאשת אחיו שלא היה בעולמו; 'יחדו' - **מיוחדים בנחלה** (הראויין לירש זה את זה), פרט לאחיו מן האם.
רבה אמר: 'פרט לאחיו מן האם' לא מ'יחדו' נלמד, אלא: אחין מן האב: יליף אחוה (כ'ישבו אחים' [דברים כה, ה]) - 'אחוה' מבני יעקב (שנים עשר אחים בני אבינו [בראשית מב, לב]): מה להלן מן האב ולא מן האם - אף כאן מן האב ולא מן האם [## וכך נלמד בירושלמי].

ולילף אחוה-אחוה מעריות ('ערות אשת אחיך' [ויקרא יח, ח], וקיימא לן לקמן בפרק 'הבא על יבמתו' [נה, א] דאפילו אחיך מן האם ולא מן האב)?

דנין 'אחים' מ'אחים', ואין דנין 'אחים' מ'אחיך'.

מאי נפקא מינה? הא תנא דבי רבי ישמעאל [ספרי מצרע פרשה ז מ"ז]:

'ושב הכהן' [ויקרא יד, טז]: ושב הכהן ביום השביעי וראה והנה פשה הנגע בקירת הבית **ובא הכהן**

[ויקרא יד, מד]: ובא הכהן וראה והנה פשה הנגע בבית צרעת ממארת הוא בבית טמא הוא] - **זו היא**

שיבה זו היא ביאה' (דאף על גב דלא דמו קראי להדדי, כיון דתרווייהו בביאת כהן

משתעי - דיינינן בהו גזירה שוה: מה להלן חולץ וקוצה וטח כו')?

הני מילי היכא דליכא מידי דדמי ליה, אבל היכא דאיכא

מידי דדמי ליה - מדדמי ליה ילפינן.

ולילף אחוה-אחוה מלוט, דכתיב [בראשית יג, ח: ויאמר אברם אל לוט אל נא תהי מריבה ביני ובינך ובין רעי ובין רעך] כי אנשים אחים אנחנו (ותתייבם אשת אחי אביו, שהרי בן אחיו היה) ?

מסתברא מבני יעקב הוה ליה למילף, משום דמפני [מופנה]: שהמלה ש'מפנה אותנו למקום אחר'; שהרי המלה 'אחים' בבני יעקב מיותרת לגמרי]: מדהוה ליה למכתב 'שנים עשר עבדיך בני אבינו' וכתב 'אחים' - שמע מינה לאפנויי [ועדיף ללמוד גזירה שוה ממילים מיותרות].

ואיצטריך למכתב 'אחים' ואיצטריך למכתב 'יחדו' [דברים כה, ח: כי ישבו אחים יחדו וכו'] : דאי כתב רחמנא 'אחים' - הוה אמינא לילף אחוה-אחוה מלוט; וכי תימא 'לא מפני' - לאיי, אפנויי מפני! מדהוה ליה למכתב 'רעים' וכתב 'אחים' [והרי אברהם ולוט לא היו אחים] - שמע מינה לאפנויי; כתב רחמנא 'יחדו' - המיוחדים בנחלה (שחולקין נחלה אחת, לאפוקי לוט שאין חולקין נחלה אחת); ואי כתב רחמנא 'יחדו' הוה אמינא 'דמייחדי באבא ובאמא' - צריכא. והא (דלימא עד דמייחדי באבא ובאמא) - מהיכא תיתי? יבום בנחלה תלא רחמנא (דכתיב [דברים כה, ו] יקום על שם אחיו המת ואוקמינן לקמן [כד, א] 'על שם אחיו' - לנחלה: שירש המייבם כל נכסי המת, ואין אחין חולקין עמו), ונחלה מן האב ולא מן האם היא [ואין מקום להוה אמינא עד דמייחדי באבא ובאמא]? איצטריך: סלקא דעתא אמינא 'הואיל וחידוש הוא: דקמשתרי ערוה גביה', אימא עד דמייחדי באבא ובאמא - צריכא.

אמר רב הונא אמר רב: שומרת יבם שמתה - מותר באמה. אלמא קסבר 'אין זיקה' (זיקת יבמתו שמתה - לא אלימא למיהוי כארוסה להאָטור אמה עליו משום חמותו). ולימא 'הלכה כדברי האומר "אין זיקה"' (דתנן בפרק 'החולץ' [פ"ד מ"ט; דף מא, א]: 'שומרת יבם שקדש אחיו את אחותה' - של יבמה, ותלה היבום באחיו - 'משום רבי יהודה בן בתירא אמרו: אומרים לזה שקדש אחות יבמתו דמתן מלכנוס, לפי שאחות זקוקתו היא; והאיל ולאחר שנוקקה אחותה לו קדש את זו - צריך להמתין עד שתתייבם היבמה לאחיו, דפקעה זיקה; ואמר שמואל: הלכה כרבי יהודה; ומדקאמר 'הלכה' - מכלל דפליגי עליה ואמרי 'אין זיקה לאחין חשיבא לאסור עליהן קרובותיה')? אי הוה אמר הכי - הוה אמינא 'הני מילי' (דלא חשיבא זיקה להיות אסורות קרובות) בתרי (- בתרי אחין: כשנפלה לפני שני יבמין, כגון ההיא פלוגתא דרבי יהודה ורבנן; דכיון דלא ידע קמי מאן מינייהו רמא - לא חשיבא למיסר קרובות), אבל בחד (שאין שם אלא יבם אחד, דודאי עליה דמיא) - (אימא) יש זיקה ([שהזקוקה] דמיא ככנוסה, ויאָטור באמה). ולימא 'הלכה כדברי האומר "אין זיקה אפילו בחד"' (רבי עקיבא קאמר ליה, בפרק 'ארבעה אחין' [לקמן כ"ב]; שומרת יבם - אין יבמה מיפר נדרה, לא לאחד ולא לשנים' כלומר: בין שנפלה לפני יבם אחד בין שנפלה לפני שנים, דלא קרינן ביה 'אשה')? אי אמר הכי - הוה אמינא 'אפילו מחיים' (יבמה מותר באמה קודם חליצה ותצא היבמה לשוק משום בת אשתו) - קמשמע לן: לאחר מיתה אין, מחיים לא, משום דאסור לבטל מצות יבמין (ואי נסיב אמה מחיים - מבטל למצוה לגמרי, מיבום ומחליצה).

תנן [יבמות פ"ד מ"ג; דף מט, א]: 'יבמתו שמתה - מותר באחותה'; - 'באחותה' אין (דאפילו אשתו מתה - מותר באחותה), (אבל) באמה לא (אמו [צ"ל 'אמה'] - דלגבי אשתו אסורה אף לאחר מיתת אשתו - ביבמתו נמי אסורה)! הוא הדין דאפילו באמה, ואידי דתנא רישא 'אשתו שמתה מותר באחותה' - באחותה אין אבל באמה לא, דהויא לה איסורא דאורייתא (חמותה אסר רחמנא, ולא פליג בין מחיים בין לאחר מיתה, כדפליג באחות אשה כדכתיב 'עליה בחייה' [ויקרא יח, יח]) - תנא נמי סיפא 'מותר באחותה'.

ורב יהודה אמר: שומרת יבם שמתה - אסור באמה. אלמא קסבר 'יש זיקה' (זיקת ייבום הוויא ככנוסה, ואוסרת אמה על היבם משום 'חמותו'). ולימא 'הלכה כדברי האומר "יש זיקה"'? אי הוה אמר הכי, הוה אמינא 'הני מילי בחד, אבל בתרי - אין זיקה'. והא כי פליגי (רבי יהודה ורבנן) - בתרי (הוא ד) פליגי (כדקתני [פ"ד מ"ט];

לקמן מא,א) המתן עד שיעשה אחיך מעשה [ולא היינו תועים לחשוב שרבי יהודה מדבר רק במקרה שאין אח]!
אלא אי אמר הכי

(יבמות יח, א)
הוה אמינא 'מחיים, אבל לאחר מיתה פקעה לה זיקה' - קא משמע
לן דזיקה בכדי לא פקעה.
לימא מסייע ליה [לרב יהודה]: 'יבמתו שמתה - מותר באחותה' -
באחותה אין (דאפילו כנוסה שמתה מותר באחותה), באמה לא [משום זיקת בפה]!
הוא הדין דאפילו באמה [מותר], ואידי דתנא רישא 'אשתו שמתה
מותר באחותה' - דוקא באחותה, אבל באמה לא, דהויא לה איסורא
דאורייתא - תנא נמי סיפא 'מותר באחותה'.
מתיב רב הונא בר חייא: 'עשה בה מאמר ומת' - שניה חולצת ולא
מתייבמת' (מתניתין היא); טעמא - דעבד בה מאמר, הא לא עבד בה מאמר
- שניה נמי יבומי מייבמה, ואי אמרת 'יש זיקה' - הויא לה
'צרת אשת אחיו שלא היה בעולמו' בזיקה [שהזיקה עשתה אותה לצרת אשת
אחיו שלא היה בעולמו]!

אמר רבה: הוא הדין דאף על גב דלא עבד בה מאמר: שניה (נכרית)
מחלץ חלצה, יבומי לא מייבמה (דהויא צרת ערוה בזיקה: שכשנפלה לפני אחיו קודם מותו,
ונזקה לו - נעשית צרה לאשתו בזיקה, והויא השתא הך נכרית לגביה 'צרת ערוה' בשביל זיקה שהיתה לאחין
בה), והא דקתני 'מאמר' - לאפוקי מבית שמאי (בפרק 'ארבעה אחין' (פ"ג מ"ה);
לקמן כט,א): 'בית שמאי אומרים: אשתו עמו, והלזו תצא משום אחות אשה כו' דאמרי 'מאמר קונה
קנין גמור (ותיהוי צרת ערוה, ותיפטור אף מן החליצה)' - קא משמע לן.
איתיביה אביי [לרבה]: ' (תוספתא יבמות פ"ב מ"א) 'שני אחין בעולם אחד, ומת
אחד מהן בלא ולד, ועמד השני הזה לעשות מאמר כיבמתו ולא
הספיק לעשות בה מאמר עד שנולד לו אח - ומת (אותו שני, ולו אשה אחרת
ונפלו שתיהן לפני הנוולד): הראשונה [אלמנת הראשון] יוצאה משום 'אשת אחיו
שלא היה בעולמו' ושניה או חולצת או מתייבמת' ואי אמרת 'יש
זיקה' הויא לה [אשת האח השני] 'צרת אשת אחיו [אשת האח הראשון]
שלא היה בעולמו בזיקה (שנזקה לשני לפני מותו, ונעשית צרה לאשתו) '?
[רבה עונה: הא מני? - רבי מאיר היא (רבי מאיר קאמר לה להך ברייתא, בפירקין,
דאמר 'תניא כוותיה דרב אדא' ומייתי לה להך מתניתא, וקתני סיפא 'דברי רבי מאיר'), דאמר 'אין
זיקה'.

[אביי דוחה תשובת רבה: ומי סבירא ליה לרבי מאיר 'אין זיקה'?
והתנן (פ"ג מ"א): 'ארבעה אחים שנים מהן נשואים שתי אחיות ומתו
הנשואין [את] האחיות (ונפלו שתיהן יחד לפני האחין) - הרי אלו חולצות ולא
מתייבמות' (משום דתרווייהו זקיקי ליה להאי, ותרווייהו זקיקי ליה להאי; ואי נסיב חד חדא - [קא] פגע
באחות זקוקתו); ואי סלקא דעתא סבר רבי מאיר אין זיקה - הני מתרי
בתי קאתיין (משני אחין נפלו), האי לייבם חדא והאי לייבם חדא!
[רבה עונה: לעולם [סובר רבי מאיר] אין זיקה, (והא דקאמר 'לא מתייבמות') -
משום דקסבר אסור לבטל מצות יבמין: דדלמא אדמייבם חד (ואי אמרת
לייבם האי חדא) - מיית אידך (אח, ולא מייבם לאידך, ונפקא מהאי משום אחות אשה מחליצה
ומייבום) וקא בטלת מצות יבמין! (הלכך אמרינן ליה לקמא 'חלוץ', דאי נמי מיית אידך - הדר
האי חולץ וחליץ לה; ומדינא לבתר חליצה דקמא מצי אידך לייבומי, דהשתא מיקיימא מצות יבמין בתרווייהו!
אלא גזירה דלמא אתי לייבומי ברישא).

[אביי מקשה: ואי 'אין זיקה' (דלית ליה איסור זיקה) - תיבטל (מצות יבמין, ולא
איכפת לן; דמאן דלית ליה איסור זיקה - לא חייש נמי לבטול מצות יבמין)! דהא רבן גמליאל,
אמר 'אין זיקה' (בפרק 'רבן גמליאל' (לקמן נא,א) שמעינן ליה נמי דאמר: ומותר לבטל
מצות יבמין, דתנן (בפרק 'בית שמאי' (לקמן קט,א): שני אחין נשואין שתי אחיות, אחת גדולה
ואחת קטנה [יתומה], ומת בעלה של גדולה ונפלה לפני בעל הקטנה - מלמדים את הקטנה למאן בבעלה
ולעקור נשואיה כדי לייבם את זו: שזיקתה של זו חמורה לאסור הקטנה עליו, שלא היו נשואיה גמורים: שמא
תמאן, ולכך לא תוציא את זו משום אחות אשה); רבן גמליאל אומר: אם מאנה - מאנה
(ותתייבם הגדולה), ואם לא מאנה - תמתין (גדולה) עד שתגדיל (קטנה, ויבעול,
ויהיו קידושין גמורין) ותצא הלזו (גדולה) משום אחות אשה (אלמא אין זיקה: מדשרי קטנה
עליה, ומותר לבטל מצות יבמין; ולרבי מאיר נמי: אי סבר 'אין זיקה' לימא נמי 'מותר לבטל מצות יבמין').
אמר ליה [רבה לאביי תלמידו]: דרבן גמליאל אדרבי מאיר קרמית (נהי
נמי דבזיקה סבירא להו כי הדדי, בביטול יבמין פליגי)?

[עונה אביי:] לא, הכי קאמרינן: רבי מאיר חייש אפילו לספיקא (כי
היה דלעיל: אדמייבם חד מיית אידך), רבן גמליאל אפילו לודאי (ורבן גמליאל אפילו
היכא דודאי בטלה, כגון הכא, דתמתין עד שתגדיל) לא חייש [וכי עד כדי כך גדולה
המחלוקת ביניהם] !!

[ענה רבה לאביי תלמידו:] דלמא [יתכן] מאן דלא חייש - אפילו לודאי
לא חייש, ומאן דחייש - אפילו לספיקא חייש. [מסקנה: יתכן שרבי
מאיר מסכים לרבן גמליאל שאין זיקה, אך יחלוק עליו בענין ביטול יבום,
ושרבי מאיר יסבור שאין לבטל מצות יבמין].

אמר ליה אביי לרב יוסף: הא דרב יהודה (דאמר לעיל אסור באמה, דיש זיקה) -
דשמואל היא (משמיה דשמואל רביה שמיע ליה, ולא מרב, דהוה נמי רביה), דתנן [יבמות פ"ד
מ"ט]:

(יבמות יח, ב)

'שומרת יבם' (ממתנת לייבום יבמה) שקדש אחיו (של יבם) את אחותה (אחר שנפלה זו
לפניו) - משום רבי יהודה בן בתירה אמרו: אומרים לו (למאיר)
'המתן' (מלכנוס לפי שאחות זקוקתן היא) עד שיעשה אחיך מעשה (עד שייבם אחיך את
היבמה ותפקע זיקתה ממך; אלמא זיקה אסרה לאחותה), ואמר שמואל 'הלכה כרבי
יהודה בן בתירה'.

אמר ליה (רב יוסף לאביי): דאי (משמיה) דרב (אמרה) - מאי (מאי קשיא לך)?
אמר ליה: קשיא דרב אדרב (דאמר רב הונא אמר רב לעיל 'מותר באמה' [ורב יהודה אמר
שאסור באמה]).

[אמר רב יוסף לאביי:] דלמא אמוראי נינהו (רב הונא ורב יהודה - תלמידי דרב הוה)
ואליבא דרב (ופליגי אליביה)?

[משיב אביי:] כיון דאיתמר משמיה דשמואל בהדיא (דיש זיקה, דשמואל עצמו
אמרה, ולא תלמידו משמו - ומצינו למימר דרב יהודה תלמידו מכלל אותה שמועה אמר להיהא ידיה),
ומשמיה דרב כאמוראי (בפולוגתא, דהא פליג רב הונא) - לא שבקינן משמיה
דשמואל בהדיא ומוקמינן כאמוראי ואליבא דרב.
אמר רב כהנא: אמריתא לשמעתיא קמיה דרב זביד מנהרדעא, אמר:
אתון הכי מתניתו לה (לרב יהודה דלעיל בסתמא, שלא הזכיר שם רבו, וצריכיתו למידק הא
דרב יהודה - דשמואל היא), אנן בהדיא מתנינן: 'אמר רב יהודה אמר
שמואל: שומרת יבם שמתה - אסור באמה', אלמא קסבר יש זיקה;
ואזדא שמואל לטעמיה (כולהו רב כהנא אמרה), דאמר שמואל 'הלכה כרבי
יהודה בן בתירה' [בראש העמוד]. וצריכי: דאי אשמעינן 'יש זיקה'
הוה אמינא הני מילי בחד, אבל בתרי לא - קא משמע לן; ואי
אשמעינן 'הלכה כרבי יהודה בן בתירה' הוה אמינא: הני מילי
מחיים (כל זמן שיבמתו קיימת), אבל לאחר מיתה פקעה לה זיקה - קא משמע
לן דזיקה בכדי לא פקעה.

משנה:

שני אחים, ומת אחד מהן, ויבם השני את אשת אחיו, ואחר כך
נולד להן אח, ומת (המייבם): הראשונה יוצאה משום 'אשת אחיו שלא
היה בעולמו' והשניה משום צרתה.
עשה בה מאמר ומת - השניה חולצת ולא מתייבמת.
רבי שמעון אומר: מייבם לאיזו מהן שירצה או חולץ לאיזו מהן
שירצה (ופטורה חברתה; ולא א'עשה בה מאמר' קאי, אלא ארישא, דקתני 'הראשונה יוצאה כו', דקאמר
רבי שמעון: דכיון דכשנולד כבר נתייבמה, ולא היתה על זה בזיקת נישואי אחיו הראשון מעולם - מותרת לו).

גמרא:

אמר רבי אושעיא: חלוק היה רבי שמעון אף בראשונה [במשנה הראשונה
בפרק זה: כיצד 'אשת אחיו שלא היה בעולמו'? שני אחים ומת אחד מהן ונולד
להן אח ואחר כך ייבם השני את אשת אחיו, ומת - הראשונה יוצאה משום אשת
אחיו שלא היה בעולמו, והשניה משום צרתה; עשה בה מאמר ומת - שניה חולצת
ולא מתייבמת] (וקא שרי נולד ואחר כך ייבם).
ממאי?

מדקתני משנה יתירה: בבא דרישא (אי לאו דפולוגתא דרבי שמעון עלה קיימא, ולהכי
תנייה, לאשמועינן דאפילו בהיהא שרי) - למאן קתני לה (לאשמועינן מילתיה דמאן

איצטריכא)? : **אלימא לרבנן** (לאשמוענין איסורא לרבנן, דהא לא איסור ולא היתר לרבי שמעון שמעת מינה ברישא, דהא [לפירוש זה] לא איירי בה), **השתא : יבם ולבסוף נולד** [כמו במשנתנו], **דכי אשכחה** [האח שנולד] - **בהתירא אשכחה, אסרי רבנן**, **נולד ואחר כך יבם** [כבמשנה הראשונה] **מיבעיא? אלא לאו לרבי שמעון איצטריך**, **ותנא רישא להודיעך כחו דרבי שמעון** [שמתייר ליבם גם אם האח השלישי נולד לפני שאלמנת האח שלא היה בעולמו נתיבמה, ואחריכך מת האח השני, ולו גם אשה אחרת, שיכול ליבם איזו שירצה, כי עכשיו שתייהן נפלו לפניו, ואין חשיבות לכך שאחת משתי נשות האח שהיה בעולמו היתה קודם לכן אשת אחיו שלא היה בעולמו], **ותנא סיפא להודיעך כחן דרבנן** [שאוסרים אפילו נולד אחרי היבום]; **ובדין הוא דנפלוג רבי שמעון ברישא, אלא נטר להו (המתין להם) לרבנן עד דמסיימי למילתייהו והדר פליג עלייהו** (בכולה מילתא).

אלא 'אשת אחיו שלא היה בעולמו' - לרבי שמעון היכי משכחת לה? בחד אחא, ומית, ונולד לו אח (דודאי מכח זיקת זה שלא היה בעולמו אסורה לזה להתייבם); אי נמי בתרי (אחים, ומת האחד, ונולד להם אח השלישי) ולא יבם (זה השני את יבמתו) ולא מית (אסורה לזה שנולד לאחר מיתו ליבמה מזיקת אח שלא היה בעולמו; אבל היכא דייבמה השני - פקעה זיקת אח הראשון, ונעשית אשתו של זה השני; אי נמי [פירוש אחר, להלן בגמרא]: לא יבמה האי שני, [א] הואיל והזקקה לו - הרי היא ככנוסה, כדלקמן, וכשמת - מותרת לשלישי). **בשלמא יבם ואחר כך נולד : כי אשכחה - בהתירא אשכחה** (שלא נאסרה עליו שעה אחת, שלא נזקקה לו מכח הראשון כלום), **אלא נולד ואחר כך יבם - מאי טעמא?**

קסבר יש זיקה (כשנפלה לפני השני קודם לידתו של זה, ונזקקה לו לשני), **וזיקה ככנוסה דמיא** (אלימא ההיא זיקה לשוויא ככנוסה, והוי ליה כייבם ולבסוף נולד). מתקיף לה רב יוסף: **השתא זיקה ומאמר מספקא ליה לרבי שמעון אי ככנוסה דמיא אי לאו ככנוסה דמיא, זיקה לחודה מיבעיא?** מאי היא [מנין לרב יוסף שרבי שמעון מסתפק במקרה שהיה גם מאמר]? מתקיף לה רב יוסף: **השתא זיקה ומאמר מספקא ליה לרבי שמעון אי ככנוסה דמיא אי לאו ככנוסה דמיא, זיקה לחודה מיבעיא?** מאי היא [מנין לרב יוסף שרבי שמעון מסתפק במקרה שהיה גם מאמר]? **דתנן** (יבמות פ"ג מ"א, דף לא, ב; לעיל יב, א בקושיית רב ששת) **'שלשה אחין נשואין שלש נשים נכריות ומת אחד מהם, ועשה בה שני מאמר ומת - הרי אלו חולצות ולא מתייבמות, שנאמר (דברים כה, ה) 'ומת אחד מהם יבמה יבא עליה' - מי שעליה זיקת יבם אחד** (כגון שלא נפלה אלא פעם אחת, או שכנסה שני ופקעה זיקה ראשונה, וכשמת - אין כאן אלא זיקת ייבום של שני; או לא עשה בה מאמר ומת - אין כאן אלא זיקת ייבום ראשון), **ולא שעליה זיקת שני יבמין** (ועכשיו [במקרה שבמשנה פ"ג מ"א] יש כאן זיקת ייבום של שני יבמין: שיש עליה קצת זיקה מן הראשון, דכל זמן שלא נתייבמה - לא פקע זיקתה מן השני; וצרתה אשת השני אסורה משום ידידה). **דכי שמעון אומר: מייבם לאיזהו מהן שירצה** (דלית ליה הך דרשה דזיקת שני יבמים, דאי מאמר קונה - הרי היא אשת שני ואין כאן אלא זיקתו, ואם אין קונה - הרי הוא כמו שאינו ואין כאן אלא זיקת ראשון) **וחולץ לשניה** (משום ספיקא, כדמפרש ואזיל); [וכך נלמד ספקו של רבי שמעון ממשנה זו:] **יבומי תרוייהו לא, דדלמא יש זיקה, והוו שני יבמות הבאות**

(יבמות יט, א)

מבית אחד (ורחמנא אמר 'את בית אחיו' (דברים כה, כט) - בית אחד הוא בונה ואינו בונה שני בתים); **יבומי חדא ואיפטור אידך לא** (דזיקה ככנוסה דמיא, וכל שכן זיקה ומאמר), **דדלמא אין זיקה ככנוסה, והוו להו שתי יבמות הבאות משני בתים** [ואין אחת פוטרת את חברתה]; **אלמא מספקא ליה! וכי תימא מדאורייתא הכא נמי דמייבמא חדא ומפטורא חדא, ומדרבנן הוא דאסור: גזירה משום שמא יאמרו 'שתי יבמות הבאות משני בתים' (ונפלו בבת אחת בצמצום, דליכא למימר שהראשונה הוזקקה לבעל השניה, ואתי למימר נמי) חדא מייבמא ואידך מיפטורא בולא כלום** [## אין לטעון כך, שלרבי שמעון יש כאן גזירה, שהרי יש לרבי שמעון ספק בדין זיקה ומאמר, ולפי ספק זה ניתן להסביר את שיטתו של רבי שמעון, ואין לחפש טעמים של גזירות; ועוד: עדיף לומר שיש סיבה מדאורייתא מאשר לומר סיבה משום גזירה] - **והא טעמא דרבי שמעון משום 'מאמר ולא מאמר הוא'** (ספק מאמר קונה ספק אינו קונה), **דתניא: 'אמר להם רבי שמעון לחכמים: אם מאמרו של שני מאמר - [את] אשת שני הוא** [האח השלישי] **בועל; ואם מאמרו של שני אינו מאמר - אשת ראשון הוא בועל!**

אמר ליה אביי [לדברי רב יוסף]: ולא שני לך בין זיקת יבם אחד לזיקת שני יבמים? דלמא כי אמר רבי שמעון 'זיקה ככנוסה דמיא' - ביבם אחד (כגון מתניתין, דהו שני אחין, וכי מיית חד - זקוקה להאי לחודיה, ורמיא עליה, הלכך אף על פי שלא כנסה עד שנולד השלישי - הוה ליה כייבם ולבסוף נולד), אבל בשני יבמין לא (כגון הך דשלשה אחין דפשו להו תרי - לא)!

[וכאן דנה הגמרא בתשובת אביי לרב יוסף:] ומי שני ליה לרבי שמעון (ושרי ליה בנולד ולבסוף ייבם)? והתניא: 'כלל אמר רבי שמעון: כל שהלידה (של שלישי [לוי]) קודמת לנשואין (של שני [כלומר: ליבוס ראובנה אלמנת ראובן]) - לא חולצת [ראובנה לאחר שנתאלמנה גם משמעון] ולא מתייבמת (אלמא מודה רבי שמעון בהא); נשואין [יבוס] קודם ללידה - או חולצת או מתייבמת.'; מאי, לאו ביבם אחד (שכשמת ראשון [ראובן] לא נשאר אלא אח אחד [שמעון]), ואח"כ נולד זה [לוי], וקתני 'לא חולצת ולא מתייבמת'?!?

לא, בשני יבמים (שהיו שלשה אחים, ומת אחד מהן, ונפלה לפני השנים, ונולד להם אח: ההיא ודאי אסירא עליו דהאי בתרא אפילו לאחר שייבמוה שנים הראשונים ומתו, דהא ודאי 'נולד ולבסוף ייבם' הוא, דההיא זיקה דהויא לה גבי הני קודם לידתו של זה לא אלימא לשוויה ככנוסה למהו כייבם ולבסוף נולד').

אבל ביבם אחד מאי? הכי נמי 'או חולצת או מתייבמת'? אי הכי אדתני 'נשואין קודמין ללידה - או חולצת או מתייבמת', ליפלוג וליתני בדידה: כמה דברים אמורים - בשני יבמים, אבל ביבם אחד - או חולצת או מתייבמת!?

כולה בשני יבמין קמייירי (בשני יבמין בעי לאשמועינן איסורא והיתרא).
ואלא מאי כללא (הואיל וביבם אחד - אפילו לידה קודמת לנישואין שרי, היכי מצי למיתני כל שהלידה קודמת לנשואין לא חולצת ולא מתייבמת, וקתני כלל אמר רבי שמעון? הא זמנין דלא הוי הכי)?
ועוד: מתיב רב אושעיא [יבמות פ"ג מ"ד]: 'שלשה אחין, שנים מהן נשואין שתי אחיות, או אשה וכתה, או אשה וכתה, או אשה וכת בנה (אם מתו הנשואין את הקרובות ונפלו לפני השלישי) - הרי אלו חולצות ולא מתייבמות (הואיל ותרוייהו זקין ליה - קא פגע בקרובת זקוקתו), ורבי שמעון פוטר (אף מן החליצה, כדקתני לקמן בשמעתין, מ'לצור').'; ואי סלקא דעתא קסבר רבי שמעון זיקה ככנוסה דמיא - לייבם לקמייאתא (ההיא דנפלה ברישא, ואפילו לא הספיק לכנוסה עד שנפלה אחותה - מאי איכפת לן, דהוי זיקה קמייאתא ככנוסה) ותיפטר אידך (ותיפטר בתרייתא משום 'אחות אשה', וקמייאתא תתייבם; דכיבם אחד דומה (דהא כי נפלה מעיקרא לא נפלה אלא קמי חד, דלגבי אידך ערוה היא משום אחות אשה ולא דמיא קמיה כלל))!

אמר רב עמרם: מאי 'פוטר'? נמי פוטר בשניה (שנפלה אחרונה) [דוקא השניה פטורה, ולא הראשונה].

והתניא: 'רבי שמעון פוטר כשתיהן'?!?

אמר רבא: שניה שבזוג זה והשניה שבזוג זה (אם היו שלשה אחין, שנים מהן נשואין שתי אחיות ואשה וכתה [כלומר: אח אחד נשוי לאחת האחיות ולאם, והשני לאחות השניה ולבת], ומתו שניהם, ונפלו לפני השלישי - אחת מן הראשונות מתייבמת, ושתיים האחרונות פטורות, דחדא מן הראשונות חשובה ככנוסה ומתייבמת, והשניות פטורות: אחת משום ערוה, דהי מינייהו מן הראשונות דחשבת ככנוסה - אית לה חדא קרובה בשתיים השניות! נמצאת האחת יוצאת משום ערוה ושניה משום צרתה).
קא טעי רבא בארבעה זוגי (דמתניתין, דסלקא דעתא דרבא דמיידי כשנפלו כולן לפני יבם אחד - מדמתרין שניה שבזוג זה ושניה שבזוג זה; וטעות הוא בידיה): חדא ד'או' 'או' קתני (או אשה וכתה כו' - אלמא לאו כולהו בחד ביתא עסקינן); ועוד: (אם כן דכולהו בחד ביתא עסקינן: שהיו שלשה אחים, שנים מהם נשואין שתי אחיות ואשה וכתה ואשה וכתה בנה - כל אחד נשוי ארבע נשים, ומתו ונפלו לפני השלישי, וקאמר רבי שמעון ד'אחת מן הראשונות מתייבמת והשניות פטורות' - 'רבי שמעון פוטר בארבעתן' מיבעי ליה (דהא ארבע שניות איכא)? ועוד:
תניא: 'רבי שמעון פוטר כשתיהן מן החליצה ומן הייבום, שנאמר:

(ויקרא י"ח) ואשה אל אחותה לא תקח לצרור [לגלות ערותה עליה בחייה] - כשעה שנעשו

צרות זו לזו (כגון הכא שנפלו לפני יבם אחד) לא יהא לך ליקוחין אפילו

כאחת מהן' (אלמא תרווייהו פטורי)?!

אלא אמר רב אשי: אי דנפול בזה אחר זה - הכי נמי (דזיקה ככנוסה דמיא, וקמייאתא דנפלה - מתייבמת אפילו לאחר נפילת שניה); הכא במאי עסקינן - דנפול בבת אחת, ורבי שמעון סבר לה כרבי יוסי הגלילי דאמר 'אפשר לצמצם' (בבכורות פ"ב מ"ו, דף י"א): 'דחל שלא בכרה וילדה שני זכרים, ויצאו שני ראשים כאחד: רבי יוסי אומר: שניה

לכה; וחכמים אומרים: אחד לו ואחד לכה', דאי אפשר לצמצם ולצאת שניהם כאחד, אלא אחד יוצא ראשון ופוטר את הרחם והשני חולין; ומשום דלא ידע הי מינייהו הו - תרווייהו ספק בכורות, ונותן אחד לכה והשני ירעה עד שיסתאב ויאכל במומו לבעל הבית; והכא נמי סבר רבי שמעון אפשר לצמצם מיתת שני אחים כאחד,

ולכא חדא דתיהוי ראשונה ושתייהן פטורות, כדיליף טעם מ'צורר'; דאי לאו כרבי יוסי הגלילי - הויא לה חדא ראשונה, ולא ידיע הי מינייהו, ותרוייהו ליבעו חליצה).

תניא כוותיה דרב פפא (דמודי רבי שמעון בנולד ולבסוף ייבם) **ותיובתא דרבי אושעיא:**

[הברייתא עוסקת במקרים רבים]

[א] **'שני אחים בעולם אחד, ומת אחד מהם בלא ולד, ועמד השני הזה לעשות מאמר כיבמתו ולא הספיק לעשות בה מאמר** (לקמן פריך למה לי למיתני עמד ולא הספיק) **עד שנולד לו אח ומת - הראשונה יוצאה משום 'אשת אחיו שלא היה בעולמו' ושניה או חולצת או מתייבמת;**

[ב] **עשה בה מאמר** [בב] **ואחר כך נולד אח, או** [בב] **שנולד לו אח ואחר כך עשה בה מאמר ומת - הראשונה יוצאה משום 'אשת אחיו שלא היה בעולמו' ושניה חולצת** (חולצת דלא אלים מאמר לשווייה צרת ערוה למיפק בולא כלום) **ולא מתייבמת.**

(יבמות יט, ב)

רבי שמעון אומר (מפרש לקמיה דא'עשה בה מאמר ואחר כך נולד לו אח' [מקרה ב]) קאי, ומשום דקסבר מאמר - ספק קונה ספק אינו קונה, כדאמר לעיל, ומפרש רבי שמעון ואזיל): **ביאתה או חליצתה של אחת מהם** [ולא של האחרת מהן: לא של אלמנת האב הראשון, אלא של זאת שנתאלמנה מהאב השני] **פוטרת צרתה; חלץ לבעלת מאמר - לא נפטרה צרה** (כלומר: הא דקאמינא 'ביאתה או חליצתה של אחת מהן פוטרת צרתה' - כגון שיהא חולץ או מייבם לשניה, והראשונה פטורה ממה נפשך: אי מאמר קני - הוי ליה ייבם ולבסוף נולד, ואפילו ראשונה מותרת לרבי שמעון, ובחליצה דאיך מיפטרה, דהא מאמר ככנוסה, והווי להו מבית אחד! ואי מאמר לא קני - הרי שפיר ייבם לשניה, דאשת אחיו שהיה בעולמו היא, ואינה צרת ערוה, וראשונה תצא משום 'אשת אחיו שלא היה בעולמו'; אבל חלץ לבעלת מאמר, שהיא ראשונה, לא נפטרה צרה, דדלמא מאמר לא קני, וממילא פטורה משום 'אשת אחיו שלא היה בעולם', וחליצתה אינה חליצה! והכי מפרש לקמן);

[מקרה 1ג] **כנסה ומת ואחר כך נולד לו אח, או** [מקרה 2ג] **שנולד לו אח ואחר כך כנסה** (דהוה ליה 'נולד ולבסוף ייבם') **ומת - שתיהן פטורות מן החליצה ומן הייבום** (בהא לא פליג רבי שמעון, וכרב 99א); [מקרה ד] **כנסה ונולד לו אח ואחר כך מת - שתיהן פטורות מן החליצה ומן הייבום - דכרי רבי מאיר; רבי שמעון אומר:** **הואיל ובא ומצאה בהיתר ולא עמדה עליו שעה אחת באיסור - מייבם לאיזו מהן שירצה או חולץ לאיזו מהן שירצה.** **הא בבא דסיפא** (ייבם ולבסוף נולד [מקרה ד]) - **למאן קתני לה** (כלומר: להודיע כחו של מי קתני לה בפני עצמה ולא עירבה עם 'נולד ולבסוף ייבם')? **: אילימא לרבי מאיר קתני לה** (לאשמועינן דבהא נמי אסר ולא למימר דרבי שמעון אהן לחודה הוא דפליג) - **מכדי לא שני ליה לרבי מאיר בין ייבם ואחר כך נולד** [מקרה 1ג] **'בין 'נולד ואחר כך ייבם** [מקרה 2ג], **'לערביניהו (לבב) ולתניניהו** (ברישא, הכי: 'כנסה ומת ואחר כך נולד לו אח' [מקרה 1ג] או שנולד לו אח ואח"כ כנסה ומת [מקרה 2ג] או שכנסה ונולד לו אח ואחר כך מת [מקרה ד] - שתיהן פטורות!) **אלא לאו - רבי שמעון** (מדפליגיהו [את המקרים] - שמע מינה משום דאיירי בה רבי שמעון היא), **(דאשמועינן) ובייבם ואחר כך נולד** [מקרה ד] **פליג** (דבהא לחודה פליג, משום דבא ומצאה בהיתר), **(אבל ברישא) בנולד ואחר כך ייבם** [מקרה 2ג] - **לא פליג (מודה)!** **שמע מינה.**

אמר מר: **'עמד השני לעשות מאמר כיבמתו ולא הספיק לעשות מאמר כיבמתו עד שנולד לו אח ומת - ראשונה יוצאה משום 'אשת אחיו שלא היה בעולמו' ושניה או חולצת או מתייבמת'** [מקרה א] - **מאי 'עמד' ומאי 'לא הספיק'?** **: אי עבד - עבד, ואי לא עבד לא עבד!** **אלא 'עמד'** [= רצה לייבם] **מדעתה ולא הספיק מדעתה** [שהיא לא הספיקה לתת הסכמתה], **אלא ב'על כרחה'** (וקא משמע לן דמאמר ב'על כרחה', ואפילו למקצת - לא קני, ושניה יבומי נמי מייבמה); **ודלא כרבי, דתניא:** **'העושה מאמר כיבמתו שלא מדעתה: רבי אומר קנה, וחכמים אומרים: לא קנה.'** **מאי טעמא דרבי?**

גמר מביאה דיבמה: מה ביאה דיבמה בעל כרחה (אמדינן בפרק קמא (חב), 'ויבמה' [דברים כה,ה] - בעל כרחה: דאם בא עליה אפילו באונס - קנאה) - אף קדושין דיבמה בעל כרחה; ורבנן גמרי מקדושין דעלמא: מה קדושין דעלמא מדעתה (והלכה והיתה לאיש אחר (דברים כד,ב) - מדעתה משמע) - אף קדושין דיבמה מדעתה. במאי קמפלגי? מר סבר מילי דיבמה ממילי הוה ליה למילף, ומר סבר מילי דקדושין ממילי דקדושין הוה ליה למילף.

[הגמרא ממשיכה בהסקת מסקנות מתוך הברייתא שהובאה לעיל התומכת בדברי רב פפא:] [מקרה ב:]: 'עשה כה מאמר [1ב] ואחר כך נולד לו אח, או [2ב] שנולד לו אח ואחר כך עשה כה מאמר, ומת - ראשונה יוצאה משום 'אשת אחיו שלא היה בעולמו' ושניה חולצת ולא מתייבמת; רבי שמעון אומר: ביאתה או חליצתה של אחת מהן פוטרת צרתה.' רבי שמעון אהיא קאי? אילימא א'נולד לו אח (קודם מאמר) ואחר כך עשה כה מאמר [מקרה 2ב] ' (בהא לימא רבי שמעון ביאת השניה כשרה) - הא אמרת (דייקת מסיפא) בנוולד ולבסוף ייבם לא פליג רבי שמעון (והוה ליה 'אשת אחיו שלא היה בעולמו', ודלמא מאמר קני והוה ליה שניה צרת ערוה! ועוד: מאי 'פוטרת צרתה' איכא? הא מיפסרה וקיימא, ד'אשת אחיו שלא היה בעולמו' היא!) אלא 'עשה כה מאמר ואחר כך נולד לו אח' [מקרה 1ב] ' (ואשמועינן ברישא: דמאמר - ספק קונה לגמרי ספק לא קונה, אפילו מקצת לא מהני, הלכך מייבם או חולץ לשניה ממה נפשך: אי מאמר המת קנין גמור הוא, הוה ליה 'ייבם ולבסוף נולד', ואפילו קמיינת חזיא לייבומי; ואי לאו קנין גמור הוא - בתרייתא שריא, דלאו צרת ערוה היא, ד'קנין מקצת במאמר' לית ליה לרבי שמעון; ובסיפא אשמועינן ד'ייבם ולבסוף נולד' - הוא דשריא, אבל 'נולד ולבסוף ייבם' - אסורה, דלא תימא 'ביאתה או חליצתה' - דקאמר רבי שמעון ברישא - א'נולד ואחר כך עשה כה מאמר' נמי קאי): חלץ לבעלת מאמר - לא נפטרה צרה; מאי טעמא? - משום דהוא צרה ודאי (ודאי זקוקה לייבם: דאי מאמר קני - תרווייהו חזו, דהוי ליה ייבם ולבסוף נולד; ואי מאמר לא קני - שניה חזיא: דלאו צרת ערוה היא) ובעלת מאמר ספק (ספק זקוקה ספק אין זקוקה: דדלמא לא קני והוי אשת אחיו שלא היה בעולמו, וחליצתה לאו חליצה לפטור את הודאית), ואין ספק מוציא מידו ודאי!

יתיב רב מנשה בר זביד קמיה דרב הונא ויתיב וקאמר: מאי טעמא דרבי שמעון? מאי טעמא דרבי שמעון? כדאמר טעמא: 'הואיל ובא ומצאה בהיתר ולא עמדה עליו שעה אחת באיסור'! אלא מאי טעמא דרבנן (דאסרי בייבם ולבסוף נולד - הרי לא עמדה על זה בזיקת אחיו שלא היה בעולמו מימיו)? אמר קרא [דברים כה,ה]: 'כי ישובו אחים יחדו ומת אחד מהם ויבן לו לא תהיה אשת המת החוצה לאיש זר יבמה יבא עליה ולקחה לו לאשה ויבמה' - עדיין יבומים הראשונים עליה (אף על גב שכנסה - עדיין קרויה יבמה) (אית דגרס: 'אי הכי תיבעי חליצה אלמה תנן כנסה הרי היא כאשתו כו'; כלומר: אי הכי דאשה שנתייבמה עדיין זיקה ראשונה עליה - תיבעי חליצה כל אשה שנתייבמה ובא שני זה לגרשה לא תסגי לה בגט); אלא הא דתנן 'כנסה הרי היא כאשתו לכל דבר', ואמר רבי יוסי בר חנינא: 'מלמד

(יבמות כ,א)

שמגדשה בגט (ואינה צריכה חליצה) ומחזירה (ואם רצה להחזיר - מחזירה, ולא אמדינן מצוה רמיא רחמנא עליה ועבדה, ומהשתא תיקו עליה באיסור אשת אח) - התם נמי לימא 'ויבמה' - עדיין יבומין הראשונים עליה, ותיבעי חליצה! שאני התם, דאמר קרא (דברים כה,ה) ולקחה לו לאשה - כיון שלקחה נעשית כאשתו לכל דבר.

אי הכי - הכא נמי, הא כתב רחמנא (דברים כה,ה) 'ויבמה', ומה ראית?

מסתברא: שדי היתירא (למדרש 'ולקחה', דלא תיבעי חליצה) אהיתירא (היכא דכולה מילתא היתר כגון במייבם אשת אח) [תן היתרים למי יש לו היתר, לאח שיבם], ושדי איסורא (למדרש 'ויבמה' - עדיין יבומין עליה) איסורא (היכא דאיכא צד איסור כמו באשת אחיו שלא היה בעולמו).

ולרבי שמעון, דאמר 'הואיל ובא ומצאה בהיתר ולא עמדה עליו שעה אחת באיסור' - אלא מעתה: אחותו מאמו, שנשאה אחיו מאביו (קודם לידתו של זה), ואחר כך נולד אח [מאביו - שמחייב יבום או חליצה, ומאמו] (וכשנולד זה מצאה נשואה לאחיו), ומת - תתייבם (תתייבם לו כשימות זה), 'הואיל ובא

ומצאה בהיתר (יבוס); - איסור אחותו [מאמו] להיכן אזל? הכא נמי איסור 'אחיו שלא היה בעולם' - להיכן אזל? האי [אחותו מאמו] איסורא דלית ליה היתירא, האי איסורא דאית ליה היתירא (אבל איסור אשת אח - אית ליה היתר כשאין לו בנים, הילכך כשמת ראשון בלא בנים - פקע איסורו לגבי שני, ונשאה; והשלישי מכח שני בא).

משנה:

כלל אמרו ביבמה:

כל שהיא איסור ערוה - (צרתה) לא חולצת ולא מתייבמת (וכל שכן היא); איסור מצוה ואיסור קדושה (מפרש להו ואזיל) - חולצת ולא מתייבמת; אחותה (של ערוה) שהיא יבמתה (כגון שנפלו שתי אחיות משני אחין, האחת אסורה משום ערוה, כגון שהיא כלתו או חמותו) - חולצת או מתייבמת (אחות הערוה, דלא פגע באחות זקוקתו, משום דערוה - לאו זקוקתו היא); איסור מצוה: שניות מדברי סופרים (שניות לעריות, שגזרו סופרים עליהם; ובגמרא מפרש לה);

איסור קדושה (לשון 'מצוה' וקדושה' מפרש בגמרא): אלמנה לכהן גדול (שמת אחיו ההדיוט ונפלה אלמנתו לפניו), גרושה וחלוצה לכהן הדיוט (שעבר אחיו המת ונשא חלוצה וגרושה, וכשמת - צריכה חליצה, שהרי תופסים לו בה קידושין, דקידושין תופסים בחייבי לאוין; אבל יבומי לא, שהרי אסורה לו לזה שהוא כהן, ואפטורי בולא כלום - לא, דלא אליס לאו למיפטר, דילפינן מאחות אשה בפרק קמא (ג,ב)), ממזרת ונתינה לישראל, ובת ישראל לנתין וממזר.

גמרא:

'כלל' - לאתויי מאי?

אמר רפרם בר פפא: לאתויי צרת אילוניית, וכדרב אסי (בפרק קמא יב,א) דלא חולצת ולא מתייבמת, דערוה קרינן בה באילוניית, דמיעטה קרא מ'אשר תלד' (דברים כה,ו), וקיימא עליה באיסור אשת אח; הילכך צרתה - צרת ערוה).

ואיכא דאמרי: 'כל שאיסורה איסור ערוה' - הוא דאסירא צרתה, הא לא איסורה איסור ערוה - צרתה לא אסירא! למעוטי מאי?

אמר רפרם: למעוטי צרת אילוניית, ודלא כרב אסי.

אחותה שהיא יבמתה:

אחותה דמאן? אילימא דאיסור מצוה - כיון דמדאורייתא רמיא קמיה פגע באחות זקוקתו! אלא אחותה דאיסור ערוה.

איסור מצוה - שניות:

אמאי קרי ליה 'איסור מצוה'?

אמר אביי: מצוה לשמוע דברי חכמים.

איסור קדושה: אלמנה לכהן גדול [גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת ונתינה לישראל, ובת ישראל לנתין וממזר]:

ואמאי קרי להו 'איסור קדושה'?

דכתיב (ויקרא כא,ו) קדושים יהיו לאלהיהם [ולא יחללו שם אלקיהם, כי את אשי ה', לחם אלקיהם הם מקריבם - והיו קדש].

תניא: 'רבי יהודה מחליף: 'איסור מצוה' - אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט',

- ואמאי קרי ליה 'איסור מצוה'?

- דכתיב (ויקרא כז,לד) אלה המצות [אשר צוה ה' את משה אל בני ישראל בהר סיני] (בסוף ספר

תורת כהנים ומשמע דאכולא ספרא קאי, וכל אזהרת כהנים התם כתיבא);

[וממשיכה הגמרא בציטוט דברי רבי יהודה בברייתא:]

איסור קדושה שניות מדברי סופרים:

- ואמאי קרי ליה 'איסור קדושה'?

- אמר אביי: כל המקיים דברי חכמים נקרא קדוש.

- אמר ליה רבא: וכל שאינו מקיים דברי חכמים - 'קדוש'

הוא דלא מיקרי, 'רשע' נמי לא מיקרי?

- אלא אמר רבא: קדש עצמך (לעמוד ולהזהר) במותר לך (להוסיף עליהם שניות המותר לך על העריות, כדי שלא תבא לידי עריות האסורות מן התורה).

[הגמרא חוזרת לדון במשנה] אלמנה לכהן גדול נגרושה וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת ונתינה לישראל, ובת ישראל לנתין וממזר: קפסיק ותני ('אלמנה לכהן גדול')? לא שנא (נפלה לפניו) מן הנשואין (דהיינו תרתי לגרעותא: חדא דאלמנה היא, ואיכא לאו ד'אלמנה... לא יקח' [ויקרא כא, יד], ועוד דבעולה היא, ואיכא איסור עשה לגביה, דכתיב 'אשה בבתוליה יקח' [ויקרא כא, יג], ולא בעולה, ולא הבא מכלל עשה - עשה) ולא שנא מן האירוסין (נפלה לפניו מן האירוסין ועודה בתולה, דליכא אלא לאו דאלמנה)? בשלמא מן הנשואין: עשה ולא תעשה, ואין עשה דוחה לא תעשה ועשה, אלא מן האירוסין - לא תעשה גרידא הוא, יבא עשה (ד'יבמה יבא עליה') וידחה לא תעשה! אמר רב גידל אמר רב: אמר קרא [דברים כה, ז]: ואם לא יחפץ האיש לקחת את יבמתו ועלתה יבמתו השערה [אל הזקנים ואמרה: מאן יבמי להקים לאחיו שם בישראל לא אבה יבמי] שאין תלמוד לומר 'יבמתו' ('ועלתה השערה' מצי למכתב, דהא כתיב ברישא דקרא 'לקחת את יבמתו'); מה תלמוד לומר 'יבמתו'? יש לך יבמה אחת שעולה לחליצה ואינה עולה לייבום (דאם כתב 'לא יחפץ האיש לקחת את יבמתו ועלתה השערה' - הוה משמע דההיא דקרינא ביה 'לקחת' - הוא דקא מצרכה רחמנא 'ועלתה השערה' לחלוץ, אבל חייבי לאוין, דלא קרינן בהו 'לקחת' - לא קרינן בה 'ועלתה'; להכי הדר כתב 'יבמתו' למימר דיש לך יבמה אחרת שעולה השערה לחלוץ, ואף על גב דלא כתיב בה 'לקחת', שאין עולה לייבום), ואיזו? זו חייבי לאוין. ואימא חייבי כריתות (נמי לילף מהכא, דליבעי חליצה, ואמאי פטרינן לגמרי)? אמר קרא (שם) 'אם לא יחפץ האיש לקחת', הא חפץ - מייבם [לפיכך נראה לומר, כפי שנלמד ביבמות מד, א:]: כל העולה לייבום עולה לחליצה, וכל שאין עולה לייבום אינו עולה לחליצה. אי הכי חייבי לאוין נמי?! הא רבי רחמנא 'יבמתו'. ומה ראית?

(יבמות כ, ב)

מסתברא: חייבי לאוין תפסי בהו קדושין (הילכך קרינן ביה 'לקחת' בדיעבד), (אבל) חייבי כריתות לא תפסי בהו קדושין (ואפילו עבר האי יבם נסבה - לאו 'קיעה' היא).

[## עד כאן שיעור של רב גידל אמר רב; עכשיו מתחיל שיעור של רבא:]

מתיב רבא [ותוספתא יבמות פ"ו מ"ה]: 'איסור מצוה ואיסור קדושה: בא עליה או חלץ לה - נפטרה צרתה' ואי סלקא דעתא חייבי לאוין מדאורייתא לחליצה רמיה, לייבום לא רמיה - כי בא עליה אמאי נפטרה צרתה?

הוא מותיב לה והוא מפרק לה: לצדדין קתני: 'בא עליה' (קאי) איסור מצוה (דהיינו שניות מדברי סופרים; דמדאורייתא - חזיא ליה, וקמיה רמיה, לפיכך נפטרה צרתה בביאתה); 'חלץ לה' (קאי) איסור קדושה (דרמיה לחליצה, הילכך חליצתה פוטרת צרתה).

מתיב רבא [דומה לתוספתא יבמות פ"ב מ"ד, מעורב עם פ"א מ"ב בשנויים חשובים]: 'פצוע דכא וכורות שפכה' (לקמן מפרש להו בפרק 'הערל'), סריס אדם (שסירסו אדם, ולא מחמת חולי נסתרס מאליו, והוי בלאו דבכלל פצוע דכא וכורות שפכה הוא, ואסור לישא ישראלית, דכתיב 'לא יבא פצוע דכא') והזקן (שפסק מלידה, והאי - לאו מחייבי לאוין הוא, אלא קא משמע לן דאף על גב דלאו בר אולודי הוא - ביאתו ביאה לקנות יבמתו, ויוצאה ממנו בגט) או חולצין או מייבמין¹ (לאו לכתחלה קאמר אלא ייבומן יבום: שאם בעלו קנו כדקתני ואזיל); כיצד? מתו ולהם אחים ולהם נשים ועמדו אחין ועשו מאמר בנשותיהן ונתנו גט וחלצו (כלומר: או נתנו גט או חלצו; וגט ביבמה מהני למיפסל עליו ועל כל האחין, דאי בעי לייבומי - תו לא מצי, דקם ליה בשוב לא יבנה) - מה שעשו עשו, ואם בעלו - קנו (ויוצאות בגט בלא חליצה); מתו אחים ועמדו הם ועשו מאמר בנשותיהן ונתנו גט או שחלצו מה שעשו עשו; ואם בעלו - קנו; ואסור לקיימן (אסיפא קאי: 'מתו אחין ובעלו הן

¹ ## אבל: תוספתא יבמות פרק ב משנה ד: פצוע דכא וכורות שפכה סריס אדם חזקן - חולצין ולא מיבמין, ושאר כל אדם או חולצין או מיבמין! - מהו המקור לדברי רבא?

את יבמתו, ואפצווע דכא וכיוצא בו, ולאן אזקן) **משום שנאמר** (דברים כג,ב) **לא יבא פצווע דכא** [וכרות שפכה בקהל ה']', ואי סלקא דעתך 'חייבי לאוין מדאורייתא לחליצה רמיה, לייבום לא רמיה' - אם בעלו אמאי קנו?

אלא אמר רבא: (חייבי לאוין נמי לייבום רמיה, הלכך אם בעלו – קנו; ודקשיא לך באלמנה ארוסה שנפלה לכהן גדול תתייבם - ויבא עשה וידחה את ל"ת) - אלמנה מן האירוסין נמי עשה ולא תעשה הוא, דכתיב (ויקרא כא,ו) **קדושים יהיו לאלהיהם** [ולא יחללו שם אלקיהם כי את אשי ה' לחם אלקיהם הם מקריבם והיו קדש] ממזרת ונתינה - מאי איכא למימר? כתיב [ויקרא כז,ז] **והתקדשתם** [והייתם קדשים כי אני ה' אלהיכם]. אי הכי כל התורה כולה נמי עשה ולא תעשה הוא, דכתיב 'והתקדשתם'!?

אלא אמר רבא: גזירה אלמנה מן האירוסין אטו אלמנה מן הנשואין. ממזרת ונתינה מאי איכא למימר? גזירה במקום מצוה אטו שלא במקום מצוה. אלא מעתה אשת אחיו מאביו לא תתייבם, גזירה משום אשת אחיו מאמו! ייבום בנחלה תלא רחמנא, מידע ידיע. אשה שאין לה בנים לא תתייבם, גזירה משום אשה שיש לה בנים? בבנים תלא רחמנא, מידע ידיע. אשת אחיו שהיה בעולמו לא תתייבם גזירה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו? בישיבה תלא רחמנא, מידע ידיע. כל הנשים לא תתייבמנה גזירה משום אילונית? לא שכיחא. ממזרת ונתינה נמי לא שכיחא?

אלא אמר רבא: גזירה ביאה ראשונה (דמקיים בה עשה ומצי למידחי) אטו ביאה שניה (דלא מצי למידחי דהא איקיים בה עשה). תניא נמי הכי: **'אם בעלו - קנו כביאה ראשונה ואסור לקיימן כביאה שניה'**. הדר אמר רבא, ואיתימא רבא אשי: לאו מילתא היא דאמרי (דבביאה ראשונה הוא שרי לכתחילה אי לאו משום גזירת ביאה שניה, דודאי אפילו ביאה ראשונה אסורה, ולא אמרינן 'תדחה עשה את לא תעשה', דהא אפשר להתקיים בחליצה בלא עקירת לא תעשה), דאמר ריש לקיש: 'כל מקום שאתה מוצא עשה ולא תעשה אם אתה יכול לקיים שניהם – מוטב, ואם לאו - יבא עשה וידחה את לא תעשה'; הכא נמי אפשר בחליצה דמקיים עשה ולא תעשה! מיתיבי: **'ואם בעלו קנו'** (אלמא מדאורייתא רמיה קמיה למידחי לא תעשה) - תיובתא (דבבא ותיובתא דרבא אשי, דאמרי לעיל 'אם אתה יכול לקיים את שניהם לא עקרנא ליה ללאו').

איתמר: ביאת כהן גדול באלמנה (יבמתו): רבי יוחנן ורבי אלעזר: חד אמר אינה פוטרת צרתה, וחד אמר פוטרת (אותה ואת) צרתה (מן החליצה וסגי לה בגט).

(יבמות כא,א)
באלמנה מן הנשואין כולי עלמא לא פליגי דלא פטרה, דאין עשה דוחה לא תעשה ועשה; כי פליגי באלמנה מן האירוסין: מאן דאמר 'פוטרת' - אתי עשה ודחי את לא תעשה, ומאן דאמר 'אינה פוטרת' - לא אתי עשה ודחי את לא תעשה, כיון דאפשר בחליצה. מיתיבי: **'ואם בעלו - קנו'**! - תיובתא.

לימא תיהוי נמי תיובתא דריש לקיש?
אמר לך ריש לקיש: כי אמינא אנא - היכא דמקיימי מצוה, אבל הכא חליצה במקום ייבום - לאו מצוה היא.

אמר רבא: רמז לשניות מן התורה מנין? - שנאמר (ויקרא יח, כז) כי את כל התועבות האל עשו אנשי הארץ [אשר לפניכם ותטמא הארץ] (גבי עריות כתיב); 'האל' = קשות (ומשמע התועבות הקשות), מכלל דאיכא רכות (וקלות מהן ואסורות), ומאי ניהו - שניות.

ומאי משמע ד'האל' לישנא דקשה הוא?
 דכתיב [יחזקאל יז, יג: ויקח מזרע המלוכה ויכרת אתו ברית ויבא אתו באֵלֶה] ואת אֵלֶי הארץ לקח.
 לימא פליגא דרבי לוי, דאמר רבי לוי: קשה עונשין של מדות יותר מעונשין של עריות, שזה נאמר בהן 'אל' וזה נאמר בהן 'אלה' (במדות כתיב (דברים כה, טז) 'כי תועבת ה' כל עושה אלה - כל עושה עול') - 'אל' קשה, ו'אלה' קשה מ'אל' (ומדקאמר יותר משל עריות - מכלל דהא לאו קשה הוא).
 גבי עריות נמי הא כתיב 'אלה' ('מכל התועבות האלה ונכרתו')?
 ההוא למעוטי מדות מכרת [## מ"האלה" ונכרתו, ולא מכל העבירות שנאמר בהם 'אלה'].

אלא מאי חומרייהו? - הני אפשר בתשובה, הני לא אפשר בתשובה (גירסת רש"י: 'עריות אפשר בתקנה': כל זמן שלא הוליד ממזר יפרוש הימנה ויתחרט, אבל מדות - גזל את הרבים הוא, ואינו יודע למי יחזיר; ואף על גב דקיימא לן 'תקן בהם צדכי דביס' לאו תשובה מעלייתא הוא).
 רב יהודה אמר: מהכא: [קהלת יב, ט: ויתר שהיה קהלת חכם עוד למד דעת את העם] ואזן (לשון אזנים - בית אחיזה, כדאמר בעירובין: לימד דעת את העם דאגמרה בסימני טעמא ואסברה בדדמי, גמר מילתא ממילתא והזהיר על דברי סופרים, כדכתיב 'ויותר מהמה בני הזהר' - הזהר בדברי סופרים יותר מדברי תורה וגזר על השניות) וחקר תקן משלים הרבה, ואמר עולא אמר רבי אלעזר: קודם שבא שלמה היתה תורה דומה לכפיפה [מעין סל נצרים] שאין לה אזנים (של קופה לאחוז בהן הקופה ומשתמרת שלא תפול), עד שבא שלמה ועשה לה אזנים (הכא נמי על ידי שניות מתרחקין מן העריות).
 רבי אושעיא אמר מהכא: (משלי ד, טו) פרעהו אל תעבר בו, שְׁטָה מעליו ועבור (הגדילהו לאיסור והוסיף עליו כדי שלא תעבור בו כמו גדל פרע).
 אמר רב אשי: משל דרבי אושעיא למה הדבר דומה? - לאדם משמר פרס: משמרו מבחוץ - כולו משתמר; משמרו מבפנים: שלפניו משתמר, שלאחריו אינו משתמר.
 והא דרב אשי בדותא היא: התם - שלפניו מיהא משתמר, הכא - אי לאו שניות פגע בערוה גופה?

רב כהנא אמר: מהכא: (ויקרא יח, ז) ושמרתם את משמרתי [לבלתי עשות מחקות התועבות אשר נעשו לפניכם ולא תטמאו בהם אני ה' אלקיכם] (גבי עריות כתיב) - עשו משמרת למשמרתי.
 אמר ליה אביי לרב יוסף: הא - דאורייתא היא?!
 דאורייתא ופירשו רבנן.
 כל התורה נמי פירשו רבנן?!
 אלא מדרבנן, וקרא אסמכתא בעלמא.

תנו רבנן: 'מה הם שניות?'
 (1) אם אמו (אמו כתיבה, וגזרו רבנן על אם אמו כדי שלא יפגע באמו),
 (2) ואם אביו (וגזרו נמי באם אביו משום אם אמו; ואף על גב דגזירה לגזירה הוא, כדאמר לקמן - משום דתרווייהו 'אימא רבתא' קרו להו),
 (3) ואשת אביו (משום אשת אביו הכתובה),
 (4) ואשת אביו אמו (ואף על גב דאשת אביו אמו גזירה משום אשת אביו, דתרווייהו 'אבא רבא' קרו להו, והילכך חדא הוא),
 (5) ואשת אחי האב מן האם (דמן התורה 'ערות אחי אביו' כתיב [ויקרא יח, יד], ואמרין לקמן ב'הבא על יבמתו' דבאחי אביו מן האב קמשמע, אבל אם היה אחיו של אביו מן האם - שריא, וגזרו רבנן עלה משום אשת אחי אביו מן האב),
 (6) ואשת אחי האם מן האב (כגון נפתלי אחי יוכבד מאביה, ונשא אשה - אסורה לאהרן משום שניה; דאף על גב דאשת אחי אמו לא כתיבא - גזרו בה רבנן היכא דהוא אחי אמו מן האב, גזירה משום אחי אביו מן האם, דהוא נמי שנייה, ואיכא צד אב; אבל אם היה נפתלי אחי יוכבד מן האם ולא מן האב - מיבעי לקמן בגמרא אי גזרו רבנן עלה אי לאו),
 (7) וכלת בנו (גזרו משום כלתו),
 (8) וכלת בתו (מפרש טעמא לקמן גזירה משום כלת בנו);

ומותר אדם באשת חמיו ובאשת חורגו (בן אשתו) ואסור כבת חורגו (9);
 (לקמן פריך הא דאורייתא היא: 'את בת בנה' [ויקרא יח, יז], ואמאי תני לה בהדי שניות), וחורגו מותר

כאשתו ובתו, ואשת חורגו אומרת לו: "אני מותרת לך ובתי אסורה לך".²

'בת חורגו' ? דאורייתא היא, דכתיב [ויקרא יח:ז] ערות אשה ובתה לא תגלה] את בת בנה ואת בת בתה [לא תקח לגלות ערותה שארה הנה זמה היא]!

משום דקבעי למיתני סיפא 'אשת חורגו אומרת לו "אני מותרת לך ובתי אסורה לך": ואף על גב דבתי אסורה לך מדאורייתא - בדידי לא גזור ביה רבנן', תנא רישא נמי 'בת חורגו'.
אי הכי אשת חמיו נמי תימא "אני מותרת לך ובתי אסורה לך", דהויא אחות אשתו!

הא פסיקא² ליה (בת חורגו לעולם אסורה לו), הא (בת אשת חמיו האסורה לו משום אחות אשה הואיל ולאחר מיתת אשתו מותרת לו) לא פסיקא ליה.

אמר רב [הלכה שנמסרה לו]: 'ארבע נשים יש להן הפסק' (שלמעלה מהן ולמטה מהן מותר, אבל האחרות, כגון אם אמו - אין להם הפסק: שלמעלה הימנה עד סוף כל הדורות היא נמי שנייה, וכן אשת אבי אביו, ואם אבי אביו - למעלה מהן עד לעולם אסור, כגון אשת אבי אביו ואם אבי אביו).
נקיט רב בידיה תלת (לפרושי תלת מהנך ארבעה, אבל רביעית לא הוה ידע מה היא, אבל גמרא

הוה גמיר דארבע ניהו): אשת אחי האם מן האב [מספר 6 בברייתא לעיל] (היא לבדה שנייה, אבל אשת אחי אם אמו מותרת) ואשת אחי האב מן האם [מספר 5 בברייתא לעיל] (לבדה שנייה, אבל אשת אחי אבי אביו מן האם - מותרת; וטעמא משום דלא שייכא בהו ערוה דאורייתא; אבל אם אמו, דשייכא בדורותיה ערוה דאורייתא, כגון אמו! ואשת אבי אביו יש בדורותיה אשת אב דאורייתא; ואם אביו נמי, - אף על גב דלא שייכא בדורה ערוה דאורייתא - אין לה הפסק, ואסורה אף אם אבי אביו, דמיחלפא באם אם אמו) וכלתו [מספר 7 או 8 בברייתא לעיל]. (ולקמן פריך היכי חשיב כלתו בהדי שניות, הא דאורייתא היא? ומתוך: אימא 'כלת בתו' [מספר 8 לעיל], דחשבינן לה לעיל בשניות, וקאמר רב דיש לה הפסק, הואיל ולא שייכא בה איסור כלה דאורייתא, הילכך כלת בתו שריא, אבל כלת בנו [מספר 7 לעיל] אין לה הפסק; וכלת בן בנו נמי אסירא, הואיל ושייכא בדורות הללו איסור כלה דאורייתא);
וזעירי מוסיף אף אשת אבי אמו [מספר 4 בברייתא לעיל] (יש לה הפסק ושרינן אשת אבי אביו אמו הואיל ולא שייכא בדורות הללו אישות אב דאורייתא).

אמר רב נחמן בר יצחק: וסימניך (הא דאוסף זעירי) 'דעילאי דרב' (הוא דור אחד למעלה משניות: דרב דחשיב אשת אחי האם, וזו של זעירי דור אחד למעלה).

ורב - מאי טעמא לא חשיב ליה?
מיחלפא ליה באשת אבי אביו (דאי אמרת 'יש לה הפסק' - אתי למימר באשת אבי אביו יש לה הפסק, והתם איכא באותם דורות אישות דאורייתא).
וזעירי?

להתם שכיח ואזיל (למשפחת אביו אדם רגיל לילך ויודע שיש שם קורבה יותר מאמו, הילכך לא מיחלפי) להכא לא שכיח ואזיל.

'כלתו' ? -

(יבמות כא, ב)

דאורייתא היא (והיכי חשיב לה רב בהדי שניות), דכתיב [ויקרא יח:טו] ערות כלתך לא תגלה [אשת בן היא לא תגלה ערותה] ?!

אימא 'כלת בנו'.

וכלת בנו יש לה הפסק? והא תניא 'כלתו ערוה, כלת בנו שניה,

וכן אתה אומר בכנו ובן בנו עד סוף כל הדורות' ?!

אלא אימא 'כלת בתו' (וטעמא פרישנא לעיל: לפי שאין בצדה צד כלות דאורייתא), דאמר רב חסדא: הא מילתא מגברא רבה שמיע לי - ומנו? רבי אמי: 'לא אסרו כלה (סתם משמע) אלא מפני כלה'; ואמרו לי כלדאי (החוזים בכוכבים) 'מלפנא הוית (חכם תהיה)', אמינא: אי (האי 'מלפנא' דאמרו לי) גברא רבה (גברא רבא בתלמוד משמע) הוינא - אסברא (להא דרבי אמי דלא אסרו כלה) מדעתי (ולא אשאלנה בבית המדרש); אי מקרי דרדקי הוינא (ולאו תלמיד) - אשיילה מרבנן דאתו לבי כנישתא (כלומר: אהיה צריך לשאול, דלא אבינה מדעתי); השתא - סברתה מדעתי: לא אסרו כלת בתו (דהא ליתא בבת צד כלה דאורייתא) אלא משום כלת בנו (דיש בבן צד כלה דאורייתא כגון אשת בנו).

² אולי פירוש המלה 'פסיקא' כאן היא כמו בלשון המשנה, דוגמת כלאיים ו,ח: 'הקנים היוצאין מן העריס - חס עליהן לפסקן - כנגדן מותר', כלומר: חתוך; וכן בלשון הגמרא: במילתא דפסיקא ליה (מועד קטן יז,א, ועוד): חתוך, חד משמע וברור; ומלשון זו גם "פסק הלכה".

אמר ליה אביי לרבא: אסברה לך: כגון כלתה דבי בר ציתאי (שהיתה לו כלת הבן וכלת הבת ואתו לאיחלופי וכן כולהו).
רב פפא אמר: כגון כלתה דבי רב פפא בר אבא.
רב אשי אמר: כגון כלתה דבי מרי בר איסק.

איבעיא להו: אשת אחי האם מן האם מהו?: אשת אחי האב מן האב ואשת אחי האם מן האב, דאיכא צד אב (ואיכא למיגזר משום אשת אחי האב מן האב דאורייתא) - הוא דגזרו רבנן, אבל היכא דליכא צד אב לא גזרו בהו רבנן? או דלמא לא שנא (לא שנא אשת אחי האם מן האם מאשת אחי האב מן האב)?
אמר רב ספרא: היא גופה (אשת אחי האם מן האב) גזירה, ואנן ניקום ונגזור גזירה לגזירה?
אמר רבא: אטו כולהו (הא 'כולהו' לאו דוקא) לאו גזירה לגזירה נינהו?
אמו - ערוה, אם אמו - שניה (שסמוכה לערוה), וגזרו על אם אביו (שאין בה צד ערוה) משום אם אמו, וטעמא מאי? כולהו 'דבי אימא רבתי' קרו ליה; אשת אביו - ערוה, אשת אבי אביו - שניה (שסמוכה לאשת אב), וגזרו על אשת אבי אמו (אף על גב דלא שייך צד אישות אב דאורייתא לא למעלה ולא למטה) משום אשת אבי אביו, וטעמא מאי? כולהו 'דבי אבא רבה' (ולא גרסינן 'רבתי') קרו ליה; אשת אחי האב מן האב - ערוה, אשת אחי האב מן האם - שניה, וגזרו על אשת אחי האם מן האב משום אשת אחי האב מן האם, וטעמא מאי? משום דכולהו 'דבי דודי' קרי להו. מאי?

תא שמע: דכי אתא רב יהודה בר שילא אמר: אמרי במערבא: 'כל שבנקבה ערוה (שאם היתה נקבה היתה ערוה לזה) - בזכר גזרו (גזרו בזכר) על אשתו משום שניה' (וכולהו מפרש ואזיל להו).
ואמר רבא: וכללא הוא (בתמיה) חמותו - ערוה, אשת חמיו מותרת! בת חמותו (שהיא אחות אשתו) - ערוה, אשת בן חמותו מותרת! בת חמיו - ערוה, אשת בן חמיו מותרת! חורגתו - ערוה, אשת חורגו מותרת! בת חורגתו - ערוה, אשת בן חורגו מותרת!
והא דרב יהודה בר שילא - לאיתויי מאי? לאו לאיתויי אשת אחי האם מן האם (דבנקבה ערוה דאחות האם מן האם ערוה דכתיב 'ערוה אחות אמן' ודרשינן ב'הבא על יבמתו' בין מן האב בין מן האם), דכל שבנקבה ערוה - בזכר גזרו אשתו משום שניה (הילכך בזכר גזרו על אשתו)?
מאי שנא הני (דלעיל: אשת חמיו ואשת בן חמיו ובן חמותו ואשת חורגו ובן חורגו, ואף על גב דנקבה ערוה - בזכר מותר באשתו) ומאי שנא הא?
הא (אשת אחי האם) בחד קידושין מקרב לה, הני עד דאיכא תרי קידושין לא מקרב להו (לגבי דהאי: בקדושין שקדשה אחי אמו אבל כל הנך דלעיל לא איקרב לגביה עד דאיכא תרתי קידושין, כגון אשת חמיו בקידושין שקדשה את אשתו - נתקרב חמיו אצלו, ועדיין אשת חמיו רחוקה לזה כל זמן שלא קדשה חמיו; וכן אשת בן חמיו - בקדושין שלו באשתו נתקרב בן חמיו, וקדושין [נוספים] בן חמיו באשתו, וכן כולם).

שלח ליה רב מרשיא מתוסנייא לרב פפי: ילמדנו רבינו: אשת אחי אבי האב (מן האב, דאמרן לעיל 'אשת אחי האב מן האם יש לה הפסק' דהיינו היתירא לאשת אחי אבי האב מן האם, דלמטה דידה לאו ערוה היא, אלא שנייה, וכי קמיבעיא ליה - באשת אחי אבי האב מן האב, דלמטה דידה ערוה: אשת אחי האב מן האב), ואחות אבי האב (וכן אחות אבי האב, בין מן האב בין מן האם, דלמטה דידה ערוה, כגון אחות האב) - מהו? מדלמטה ערוה - למעלה נמי גזרו ביה? או דלמא הא איתפליג דרתא (נתרחקה קורבה)?
תא שמע (ברייטא דלעיל): 'מה הנ שניות' - ולא קחשיב להו בהדיהו! תנא ושייר.
מאי שייר דהאי שייר?
שייר שניות דבי רבי חייא (לקמן בשמעתין).

הנך תרתי, דדמיין להדדי (אשת אחי אבי האב ואחות אבי האב, שהן צד אחוה דאב ולמטה דידהו ערוה) - כחדא חשיב להו, והא שיתסרי.
והא מכל מקום לדידי חזיין לן דכתיבן לאיסורא!
אמר ליה: וליטעמיך - אי הוה כתיב להיתירא מי הוות סמכת עלייהו? [היית נמנע מלסמוך עליהם בטענה] דמר בריה דרבנא - מי [האם] חתים עלייהו? השתא נמי דכתיב לאיסורא - לאו [האם] לא נאמר [גם] ' [האם] מר בריה דרבנא חתים עלייהו? [ולא נסתמך על רשימה זו].

תני דבי רבי חייא: 'שלישי שכבנו' (בת בן בנו - דהא בת בנו ערוה) ושכבתו (בת בן בתו: שהרי בתו ערוה, הלכך בת בן בתו שניה) ושכבן אשתו ושכבת אשתו (וכן בת בן בנה של אשתו, או בת בן בתה) - שניה; רביעי שכחמיו (דור רביעי שבחמיו, היינו אם אם חמיו והוא דור רביעי לאשתו ואשתו בכלל) ושכחמותו (אם אם חמותו) - שניה (דאם חמיו ואם חמותו ערוה, שהן בכלל 'אשה ובת בנה' 'אשה ובת בתה', הלכך אמו שניה). '

אמר ליה רבינא לרב אשי: מאי שנא למעלה דקחשיב לה לאשתו (דקרי לאם אם חמיו ואם אם חמותו 'רביעי', וקא חשיב לאשתו בחושבנא דדרי) ומאי שנא למטה (דקרי לבת בן בנו דור שלישי) דלא קחשיב לה לאשתו (ולא חשיב אשתו דתהוי רביעי)? למעלה - דאיסורא מכח אשתו קא אתי - חשיב לה; למטה - דאיסורא לאו מכח אשתו קאתי (אלא מכח ידידה, דבבנו מאנוסה עסקינו) - לא קחשיב לה. והא בן אשתו ובת אשתו דאיסורא מכח אשתו קאתי, ולא חשיב לה? אידי דתנא שלשה דורות למטה ידידה ולא חשבה - תנא נמי שלשה דורות למטה ידידה ולא חשבה.

אמר ליה רב אשי לרב כהנא: שניות דבי רבי חייא - יש להן הפסק או אין להם הפסק? תא שמע דאמר רב: 'ארבע נשים יש להם הפסק' - ותו לא! דלמא כי קאמר רב - לההיא מתניתא (הא דקתני לעיל 'מה הן שניות' - בההיא איירי רב ואמר 'ארבע יש להן הפסק' ותו לא, אבל בהנך דרבי חייא איכא). תא שמע (דתני בשניות דרבי חייא שלישי שבבנו ורביעי): 'שלישי' (שבבנו) ורביעי; שלישי ורביעי (שבחמיו) אין, טפי לא (ותו לא, אלמא יש להם הפסק)! דלמא משלישי ואילך, מרביעי ואילך.

אמר ליה רבא לרב נחמן: חזי מר האי מרבנן דאתא ממערבא ואמר: בעו במערבא 'גזרו שניות בגרים' (שאם היה גר נשוי אִם אמו - יוציא) או לא גזרו שניות בגרים? אמר ליה: השתא: ומה ערוה גופה, אי לאו שלא יאמרו 'באין מקדושה חמורה' (שהעובדי כוכבים מזהרין על העריות) לקדושה קלה' לא גזרו בהו רבנן (דכקטן שנוולד דמי, ואין לו קורבה), שניות מיבעיא?

אמר רב נחמן: גרים - הואיל ואתו לידן - נימא בהו מלתא: אחין מן האם לא יעידו (לכתחלה, דקורבת אס בגרים - קורבה היא, דהא ודאי אמו היא) ואם העידו עדותן עדות (דכקטן שנוולד דמי); אחין מן האב מעידין לכתחלה (דדחמנא אפקריה לזרע מצרי דכתיב זרמת סוסים זרמתם (יחזקאל כג, כ), הלכך קורבת אב אינה קורבה). אמר: אפילו אחין מן האם נמי מעידין לכתחלה, ומאי שנא (עדות) מעריות (דאמר לקמן בפרק 'נושאיין' (צח, א): גר שהיה נשוי אחותו מן האם יוציא)? ערוה לכל מסורה (הכל נושאיין נשים, הלכך אי שרית לקיומה - אתי נמי למישרי ערוה בישראל, דכולי עלמא לא ידעי דטעמא דגר משום דכקטן שנוולד דמי), עדות לבית דין מסורה (ואי נמי מכשרת עדות אחים גרים - לא אתיא לאכשורי אחין ישראל), וגר שנתגייר כקטן שנוולד דמי (דבית דין ידעי דגר שנתגייר כקטן שנוולד דמי).

משנה: מי שיש לו אח מכל מקום (בגמרא מפרש) - זוקק את אשת אחיו ליבום, ואחיו הוא לכל דבר (מפרש בגמרא) חוץ ממי שיש לו אח מן השפחה ומן הנכרית (ולדה כמוה, ובתרה אזיל, כדיליף בגמרא). מי שיש לו בן מכל מקום - פוטר אשת אביו מן היבום, וחייב על מכתו ועל קללתו (אם הכה או קלל את אביו - חייב מיתה), ובנו לכל דבר, חוץ ממי שיש לו בן מן השפחה ומן הנכרית.

גמרא: 'מכל מקום' לאתוויי מאי? אמר רב יהודה: לאתוויי ממזר. פשיטא! אחיו הוא!

מהו דתימא לילך 'אחיה-אחיה' מבני יעקב: מה להלן כשרין ולא פסולין אף כאן כשרין ולא פסולין - קא משמע לן. ואימא הכי נמי?
כיון דלענין יבום מיפטר נפטר (את אשת אביו מיבום פוטר, כגון אם היה לו בן ממזר ונשא אשה ומת ולא ילדה לו - פטורה מן היבום בשביל הממזר בן בעלה, כדיליף לקמן: 'בן אין לו' [דברים כה,ה] - עיין עליו")

(יבמות כב, ב)
מיזקק נמי זקיך (לאשת אחיו ליבום, שאפילו אין כאן אח אלא ממזר זה - זקוקה לחליצה).

ואחיו הוא לכל דבר:
למאי הלכתא?
לירשו וליטמא לו (אם כהן הוא ולו אח ממזר - מיטמא לו).
פשיטא! אחיו הוא!
סלקא דעתא אמינא 'הואיל וכתוב (ויקרא כא,ב) כי אם לשארו הקרוב אליו [לאמו ולאביו ולבנו ולבתו ולאחיו], ואמר מר: שארו זו אשתו, וכתוב (ויקרא כא,ד) לא יטמא בעל בעמיו להחלו: יש בעל שמטמא ויש בעל שאין מטמא, הא כיצד? מטמא הוא לאשתו כשרה ואין מטמא לאשתו פסולה [ספרא אמור פרשתא א הלכה טו] - הכא נמי [## דכתיב (במדבר כז,יא) ואם אין אחים לאביו ונתתם את נחלתו לשארו הקרוב אליו ממשפחתו וירש אתה; והיתה לבני ישראל לחקת משפט כאשר צוה ה' את משה] מטמא הוא לאח כשר ואין מטמא לאח פסול [וכן אין הפסול נכנס לירושה ואינו נטמא לו] - קא משמע לן.
ואימא הכא נמי?
התם - לאפוקי קיימא [שהיא - אשתו הפסולה לו - עומדת להיות מגורשת] (הלכך לאו אשתו היא), הכא אחיו הוא!

חוק ממי שיש לו אח מן השפחה ומן הגויה (לקמן מפרש בשמעתין מ'כי יסיר את בן מאחרי' [דברים יז,ד]):
מאי טעמא?
אמר קרא (בשפחה כתיב) [שמות כא,ד]: אם אדניו יתן לו אשה וילדה לו בנים או בנות [האשה וילדיה תהיה לאדוניה] והוא יצא בגפו.

מי שיש לו בן מכל מקום - פוטר וכו':
'מכל מקום' לאתויי מאי?
אמר רב יהודה: לאיתויי ממזר.
מאי טעמא?
דאמר קרא [דברים כה,ה]: כי ישובו אחים יחדו ומת אחד מהם [ובן אין לו] [לא תהיה אשת המת החוצה לאיש זר יבמה יבא עליה ולקחה לו לאשה ויבמה] (מצי למכתב 'ובן אין לו', כדאמרין בקדושין (א,ד) 'אן כסף' וכמו 'מאן יבמי' [דברים כה,ז] מאן בלעם [במדבר כב,יד]) - עיין עליו (ולחכי כתב 'אין' למידרש 'עין עליו', דאם יש לו בן בעולם - פוטר).

וחייב על מכתו:
אמאי? קרי כאן [שמות כב,כז]: אלהים לא תקלל ונשיא בעמך לא תאור - בעושה מעשה עמך (והאי - אביו - לאו עושה מעשה עמך הוא, שהרי בא על הערוה והוליד ממנה ממזר)?
כדאמר רב פנחס (בפרק 'חומר בקדש' [חגיגה פ"א, דף כז,א]) משמיה דרב פפא: 'בעושה תשובה' - הכא נמי כשעשה תשובה.
והאי - בר תשובה הוא? והתנן [חגיגה פ"א מ"ז]: 'שמעון בן מנסיא אומר: אי זהו (קהלת א,ט) מעוות לא יוכל לתקון [וחסרון לא יוכל להמנות]? - זה הבא על הערוה והוליד ממנה ממזר'?
השתא מיהא (הואיל ושב) 'עושה מעשה עמך' הוא (ונהי נמי דעונו גלוי ונזכר כל זמן שממזר קיים - מיהו מתשובה ואילך בכלל 'עושה מעשה עמך' הוא).

תנו רבנן: הבא על אחותו והיא בת אשת אביו (דעל ידי נשואין נולדה לאביו, ולא באנוסין) - חייב משום אחותו ומשום בת אשת אביו; דכי יוסי בן יהודה אומר: אינו חייב אלא משום אחותו כלבד ולא מפני בת אשת אביו.
מאי טעמיהו דרבנן?

אמרי: מכדי כתיב (ויקרא יח, ט) **ערוות אחותך בת אביך או בת אמך** [או מולדת חוץ לא תגלה ערותך] (ובין מן האונסין ובין מן הנשואין משמע), (ויקרא יח, יא) **ערוות בת אשת אביך מולדת אביך אחותך היא** [לא תגלה ערותה] – (בהאי קרא דבת אשת אביך כתיב) **למה לי** (הא נמי אחותו בת אביו היא)? – **שמע מינה לחייבו** (משום שני לאוין הללו, ואם שוגג – חייב שתי חטאות) **משום אחותו** (מן האונסין: 'בת אביו ובת אמו' – כגון נולדו הוא והיא מן אנוסה, דמהווא קרא דאונסין לא שמעינן אלא בת אביו שלא בת אמו דכתיב 'בת אביך או בת אמך') **ומשום בת אשת אביו** (והא דכתיב נמי 'בת אשת אביך', דמשמע בין אמו בין שאין אמו – באישות הוא דכתיב, אבל באונסין לא שמעינן, להכי כתיב 'אחותו': לרבות בת אביו ובת אמו).

ורבי יוסי ברכי יהודה?
אמר קרא 'אחותך היא' – משום אחותו אתה מחייבו ואי אתה מחייבו משום בת אשת אביו.

ורבנן – האי 'אחותך היא', מאי עבדי ליה?
מיבעי להו לחייבו על אחותו בת אביו ובת אמו, לומר שאין מזהירין מן הדין (מקל וחומר: אם על בת אביו שלא בת אמו הזהיר – על בת אביו ואמו לא כל שכן; שלא תאמר בעלמא מזהירין מן הדין, והוי לאו גמור, ומהכא לא ילפינן למימר, מדאיצטריך 'אחותך' – אלמא אין מזהירין מן הדין, דאיכא לשנויי: מילתא דאתיא בקל וחומר טרח וכתב לה קרא; להכי כתב 'היא', כלומר: הכא הוא דאייתר קרא, אבל אזהרת דין קל וחומר – לאו אזהרה היא).

ורבי יוסי ברכי יהודה?
אם כן לכתוב רחמנא 'אחותך'; 'היא' למה לי? – משום אחותך אתה מחייבו ואי אתה מחייבו משום בת אשת אביו.

ורבנן?
אף על גב דכתיב 'אחותך' איצטריך למכתב 'היא', שלא תאמר בעלמא מזהירין מן הדין; וכי תימא "'אחותך' דכתב רחמנא למה לי?": מילתא דאתיא בקל וחומר טרח וכתב לה קרא?! – כתב רחמנא 'היא'.
ורבי יוסי ברכי יהודה?

אם כן ליכתביה רחמנא 'לאחותך היא' באידך קרא (גבי אחותך בת אביך, דלא הוזכר שם אישות, דנפקי אונסין מיניה, דבנשואין אשמעינן אף בבית אביו ובבת אמו, מדכתיבא הכא; שמע מינה למימרא דאף על גב דהיא בת אשת אביו – לא מחייב אלא משום אחותו).

ורבי יוסי ברכי יהודה – האי 'בת אשת אביך' מאי עביד ליה?
מיבעי ליה 'מי שיש לו אישות לאביך בה' – פרט לאחותו משפחה וגויה, שאין אישות לאביך בה (בשפחה ועובדת כוכבים לא תפסי בה קדושין; במסכת קדושין נפקא לן מקראי בפרק 'האומר לחברו', בסופו (סח, א): שפחה – עם הדומה לחמור, ועובדת כוכבים כדכתיב 'ואחר כן תבא עליה ובעלתה' (דברים כא, ג), ומעיקרא לא).

ואימא 'פרט לאחותו מאנוסה' (שלא היה אישות לאביך בה)?
היא – לא מצית אמרת, מדרבא, דרבא רמי: כתיב (ויקרא יח, י) **ערוות בת בנך או בת בתך לא תגלה** [ערוותן כי ערוותך הנה] – הא בת בנה דידה ובת בתה דידה שרי! **וכתיב** (ויקרא יח, יז) **ערוות אשה ובתה לא תגלה** את בת בנה ואת בת בתה [לא תקח לגלות ערוותה שארה הנה זמה היא] – הא כיצד? כאן באונסין (ערוות בת בנך מאנוסתו לא תגלה, הא בת בנה מאיש אחר – גלה, דלאו אשתך היא; ומיהו בנו מן האונסין – בנו הוא, וכן בתו; הלכך גבי אחוה – נמי אחוה הוא) כאן בנשואין.

(יבמות כג, א)
ואימא 'פרט לחייבי לאוין' (אם נשא אביו ממזרת והוליד בת [אימא] לאו אחותו היא, ואימא דלא תפסי בהו קדושין)?
אמר רב פפא: **חייבי לאוין – תפשי בהו קדושין, דכתיב** (דברים כא, טו) **כי תהיין לאיש שתי נשים האחת אהובה והאחת שנאה** [וילדו לו בנים האהובה והשנאה והיה הבן הבכר לשניאה] – וכי יש אהובה לפני המקום ויש שנאה לפני המקום (צורך היה לו להזכיר שאם זה היה אהוב את זו ושונא את זו אין הבכורה משתנה בכך? פשיטא שאם זה שונא את הבן הבכר שונאה)? אלא 'אהובה' = אהובה בנישואיה, 'שנאה' = שנאה בנישואיה (בעבירה), ואמר רחמנא 'כי תהיין' (דאית בהו הויה).

ואימא 'פרט לחייבי כריתות' (דהאי 'בת אשת אביו' – פרט לאחותו מחייבי כריתות, דאין אישות בה לאביך, דהא לא תפסי בהו קדושין, דילפינן מאחות אשה שהיא בכרת וכתוב בה 'לא תקח' נויקרא יח, יח) – אין לך בה לקוחין. [בפרק 'האומר לחברו' בקדושין (דף סז, ב)]?

אמר רבא: אמר קרא (ויקרא יח, ט) **ערוות אחותך בת אביך או בת אמך מולדת בית או מולדת חוץ** [לא תגלה ערותך]: **בין שאומרים לו לאביך 'קיים' בין שאומרים לו לאביך 'הוצא', ואמר רחמנא 'אחותך היא'.**

אימא 'בין שאומר לו אביך קיים בין שאומר לו אביך הוצא',
ואמר רחמנא 'אחותך היא' לרבות אחותו משפחה וגויה?
אמר קרא 'בת אשת אביך' - מי שיש לו אישות לאביך בה, פרט לאחותו
משפחה וגויה.

ומה ראית?
מסתברא: חייבי כריתות הוה ליה לרבות, שכן תפסי בהן קדושין
לעלמא. אדרבה שפחה וגויה הוה ליה לרבות, דאי מגיירה -
לדידיה נמי תפסי בה קדושין לכי מגיירה!
גופא אחרינא היא.

ורבנן - למעוטי שפחה וגויה מנא להו?
נפקא להו מ' [אם אדניו יתן לו אשה וילדה לו בנים או בנות] האשה וילדיה תהיה לאדוניה [והוא יצא
בגפו] (שמות כא, ד). [ילדיו הם לאדון ולא לו - ולפיכך אינם נחשבים אחים לצורך
יבום].

ורבי יוסי ברבי יהודה?
חד בשפחה וחד בגויה, וצריכי: דאי אשמעינן שפחה - משום דאין
לה חייס (אין לה יחס, דכתיב עם החמור (בראשית כב, ה), ועובדת כוכבים מתייחסת על שם אביה, דכתיב
בלאדן בן בלאדן (מלכים ב כ, יב) הדרימן בן טבריון (מלכים א טו, יח) אבל גויה, דאית לה חייס -
אימא לא! ואי אשמעינן גויה - משום דלא שייכא במצות, אבל
שפחה, דשייכא במצות (כל מצוה שהאשה חייבת בה - עבד חייב בה, דגמר לה לה מאשה (חגיגה
דף טז, ב)) אימא לא! - צריכא.

ורבנן?
אשכחן שפחה, גויה מנא להו?
וכי תימא נילף משפחה - הנהו מצרך צריכי!
אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי: אמר קרא (דברים טז, ט) כי יסיר
את בנך מאחרי [ועבדו אלהים אחרים וחרה אף ה' בכם והשמידן מהר] - בנך מישראלית קרוי
'בנך', ואין בנך הבא מן הגויה קרוי 'בנך' אלא 'בנה' (מדלא כתיב
'כי תסיר' - שמע מינה הכי קאמר: בתך לא תתן לבנו כי יסיר בעל בתך את בנך שתלד לו בתך מאחרי, אבל
א'בתו לא תקח לבנך' לא קמהדר ולא קרינן ביה 'כי תסיר בת העובד כוכבים את בנך שתלד מאחרי', אלמא בנך
מן העובד כוכבים שילדה לו בתך קרוי 'בנך', ואין בנך הבא מן העובדת כוכבים קרוי 'בנך').
אמר רבינא: שמע מינה (מדכתיב 'כי יסיר את בנך' (דברים טז, ט), ומוקמינן ליה בבן שתלד בתך
לעובד כוכבים) בן בתך הבא מן הגוי קרוי 'בנך'!
לימא קסבר רבינא 'גוי ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר (ולקמן
פליגי בה ב'החולץ' (מהא, א) ול'נ דהולד ממך גרסינן, דלא הוי כגר שנתגייר אלא צד ישראלית יש בו ושייך ביה
ממדות)!!? נהי דממזר לא הוי - כשר נמי לא הוי, 'ישראל פסול'
מיקרי!

האי - בשבעה אומות כתיב (ושאר עובדות כוכבים - מנלן דולדה כמוה) ?
'כי יסיר' - לרבות כל המסירים.

הניחא לרבי שמעון, דדריש טעמא דקרא (בפרק 'המקבל' בבבא מציעא (קטו, א): אלמנה
עניה אין ממשכנין אותה, אבל עשירה ממשכנין - שאין אותה חייב להחזיר לה ואין אותה משיאה שם רע
בשכנותיה; אלמא דריש טעמא ד'לא תחבול בגד אלמנה' (דברים כד, יז) משום שם רע, ומוציא עשירה מן הכלל;
והכא נמי: לדידיה נחא דאי נמי לא מפרש קרא טעמא הוה דריש טעמא דחיתון משום 'כי יסיר את בנך' ולא
איצטריך קרא לפרושי טעמא, ואייתר קרא 'כי יסיר' לרבות שאר מסירין), אלא לרבנן מנא להו
(איצטריך קרא לפרושי טעמא בשבע אומות גופייהו ולמעוטי שאר אומות דאינן אדוקין בעבודת כוכבים
כמותן, כדקיימא לן (חולין יג, ב) 'עובדי כוכבים שבחו' לאו עובדי עבודת כוכבים הן, אלא מנהג אבותיהן
בידיהן, ולא אייתר ליה רבויא, ושאר אומות מנלן? ודכוותיה אמרינן בסנהדרין (כא, א) גבי 'לא ירבה לו נשים
ולא יסור לבבו' (דברים יז, יז): דלרבי שמעון הוי 'לא יסור' לרבויא, דבלאו פירושא דקרא הוה דרשינן ביה טעמא;
ולרבנן, דלא דרשי טעמא דקרא בעלמא - הכא קרא פירש טעמא)?
מאן תנא דפליג עליה דרבי יוסי ברבי יהודה? - רבי שמעון היא.

(יבמות כג, ב)

משנה:

מי שקידש אחת משתי אחיות ואין יודע אי זה מהן קידש (אסור בשתייהן,
דכל חדא וחדא איכא למימר זו אחות אשה) - נותן גט לזו וגט לזו.
מת, ולו אח אחד - חולץ לשתייהן (דלא ידע איזו היא יבמתו, ומיחלץ חדא ויבומי חדא
לא, דאחות חלוצתו אסורה לו מדרבנן בחייה, ויבומי ברישא נמי לא: דדלמא לא זו היא יבמתו, וקפגע באחות
זקוקתו, דהויא כאשתו).

היו לו שנים: אחד חולץ (תחלה לאחת) **ואחד מייבם** (והשני - אם רצה לייבם לשניה מייבם: דאם זו יבמתו - שפיר, ואם אחותה היא - לא קפגע באחות זקוקתו, דחליצה אפקעה לזיקה); **קדמו וכנסו** (קודם שנמלכו בבית דין) **אין מוציאין מידם** (דכל חד וחד אמר: אנא שפיר נסיב; ואי נמי הוה איפכא, שהראשון ליבום כנס אחות זקוקתו - ההיא שעתא ודאי הוה אסירא, ומשבא אחיו וייבם השניה שהיא יבמתו פקע זיקה מאידך למפרע).

שנים שקדשו שתי אחיות (והם נכרים), **זה אינו יודע אי זו קידש וזה אינו יודע אי זו קידש: זה נותן שני גיטין וזה נותן שני גיטין**.
מתו, לזה אח ולזה אח - זה חולץ לשתייהן וזה חולץ לשתייהן (דכל חד וחד מינייהו אסור ליבומי דדלמא באחות זקוקתו פגע).
לזה אחד ולזה שנים - היחיד חולץ לשתייהן (כדפרישית לעיל: שאי אפשר לו לייבם, לא קודם חליצה - משום אחות זקוקתו, ולא לאחר חליצה - משום אחות חלוצה; לפיכך, הואיל ואסור לייבם - יחולץ תחלה לשניהם כדי להוציא אותה שהיא יבמתו מאיסור יבמה לשוק), **והשנים: אחד חולץ** (לאפקועי זיקה מאחיו אם זו היא יבמתו, ותשתרי אחותה לשני ממה נפשך: אם יבמתו היא - שפיר; ואם אחותה היא - הא קפקעה זיקת היבמה מיניה בחליצת אחיו) **ואחד מייבם**.
קדמו וכנסו - אין מוציאין מידם.

לזה שנים ולזה שנים: אחיו של זה חולץ לאחת ואחיו של זה חולץ לאחת, אחיו של זה מייבם חלוצתו של זה ואחיו של זה מייבם חלוצתו של זה (ממה נפשך: אם זו יבמתו - שפיר נסיב, שהרי אחיו לא חלץ לזו, אלא לאחותה, שלא היתה יבמתו ואינה כלום; ואי לאו יבמתו שפיר נסיב נכרית, דאי משום אחות זקוקתו - ליכא, שהרי חלץ אחיו לאחותה שהיא יבמתו, ופקע זיקה; ואי משום 'יבמה לשוק' הרי חלצה זו מן היחיד, שהוא אח בעלה).
קדמו שנים (אחין של אחד) **וחלצו** (לשתייהן משום דלא ידעי אי זו היא יבמתו) - **לא ייבמו השנים** (אחים האחרים זה את זה, דקמא דנסיב - איכא למימר: זו היא אחות זקוקתו), **אלא אחד חולץ** (תחלה לאחת) **ואחד מייבם** (לשניה ממ"נ: אם יבמתו היא - שפיר! ואי לאו יבמתו היא - באחות זקוקתו לא פגע, שהרי חלץ אחיו ליבמתו; ויבמה לשוק נמי ליכא, שהרי היא חלוצה מאחי בעלה).
קדמו (אלו שנים האחרונים) **וכנסו** (אחר חליצת השנים הראשונים, ולא באו לימלך לב"ד) - **אין מוציאין מידם** (כדפרישית: שאין כאן אלא ספק איסור אחות זקוקה בנשואין הראשונים, דאיכא למימר: קמא דנסיב יבמתו היא, ושפיר נסיב; ובתרא נמי שפיר נסיב - נכרית; ואי נמי הוה איפכא: דקמא פגע באחות זקוקתו - כיון שבא שני ויבמה - פקע זיקתה מאחיו, והותרה לו אשתו, ואיסורא דעבד עבד).

גמרא:

שמע מינה: קדושין שאין מסורין לביאה (שאין סופן לבא לידי ביאה; דקס"ד דמתניתין בשלא הוכרו בשעת קדושין לא הוה ידע הי מינייהו, כגון דאמר 'הרי אחת מכם מקודשת לי', ועשו שתיהן שליח לקבל קדושין, וקדושין אלו אין סופן לביאה דכל חדא קיימא עליה בספק אחות אשה) **הו קדושין** (ומדקתני 'נותן גט לזו וגט לזו' - מכלל דחדא מיהא מקודשת, ומשום ספיקא דלא ידע הי מינייהו - בעי למיתב גט לתרווייהו, אלמא קדושין הן; ופלוגתא דאביי ורבא היא בקדושין).
הכא במאי עסקינן? כשהוכרו (בשעת קדושין וידע היה את מי מקדש הלכך מסורים לביאה נינהו וחלו קדושין) **ולבסוף נתערבו; דיקא נמי דקתני 'ואינו יודע' ולא קתני 'ואינו יודע'** ('ואינו יודע' משמע: השתא אין יודע; 'אין יודע' משמע: לא נודע הדבר מעולם) - **ש"מ**.

מאי קמ"ל (ומאי קמ"ל מתניתין? פשיטא דתרווייהו בעי גיטא, דלא ידע הי מינייהו)?
סיפא איצטריכא ליה: מת, ולו אח אחד - חולץ לשתייהן. היו לו שנים: אחד חולץ ואחד מייבם (איצטריכא ליה דקתני 'אחד חולץ ואחד מייבם' - וקא שמעינן): **דוקא מיחלץ (חד) והדר יבומי** (אידך, ממה נפשך כדפרישית לעיל), **אבל יבומי (חד) ברישא** (והדר מיחלץ שני לאידך) - **לא, (דלמא) (דקמא דייבם) דקא פגע באחות זקוקתו**.

שנים שקדשו שתי אחיות [זה אינו יודע אי זו קידש וזה אינו יודע אי זו קידש: זה נותן שני גיטין וזה נותן שני גיטין]:
שמע מינה: קדושין שאין מסורין לביאה הו קדושין!!
הכא נמי 'כשהוכרו ולבסוף נתערבו'; דיקא נמי דקתני 'ואין יודע' ולא קתני 'ואין יודע',
שמע מינה.
ומאי קא משמע לן?

סיפא איצטריכא ליה: 'מתו, ... לזה אחד ולזה שנים - היחיד חולץ לשתייהן והשנים אחד חולץ ואחד מייבם'.

פשיטא! היינו רישא (דהא אשמעינן ברישא דזיו לז שנים - אחד חולץ ואחד מייבם)!

מהו דתימא ליגזור (הכא לא לייבם) תרי אטו חד (כיון דחד מינייהו יש לו אח יחידי - לגזור תרי אחי דלא לייבם חד מינייהו, אטו ההוא אח שאין לו אח שני, ואתי למפגע באחות זקוקה) - קא משמע לן.

ודוקא מיחלץ (האח היחידי לשתייהן) והדר יבומי (חד מהשנים אחר חליצת אחיו לשניה), אבל יבומי ברישא (קודם חליצת היחיד לשתייהן, ואפילו חלץ אחיו של מייבם לאחותה, דליכא השתא איסור אחות זקוקה) - לא [מייבם], (משום שמא זו היא ארוסת הנכרי) דקא פגע ביבמה לשוק (בלא חליצה, דהיחידי הוא הנכרי, ולו היבמה זקוקה. והא מילתא לא אשמעינן ברישא):

לזה שנים ולזה שנים [אחיו של זה חולץ לאחת ואחיו של זה חולץ לאחת, אחיו של זה מייבם חלוצתו של זה ואחיו של זה מייבם חלוצתו של זה; קדמו וכנסו - אין מוציאין מידם]:

הא תו למה לי? היינו הך (דהא אשמעינן ברישא: השנים, אחד חולץ ואחד מייבם, והכא נמי הכי הוא, דהני תרי - חד חליץ וחד מייבם, והני תרי - חד חליץ וחד מייבם)!

מהו דתימא ליגזור דלמא מייבם (אתי ליבומי אחד משנים אלו ואחד משנים אלו) בלא חליצה (וקפגע כל חד בספק יבמה לשוק ובאחות זקוקה) - קא משמע לן (דלא גזרינן; והא - מרישא לא שמעינן, דהתם לזה אחד ולזה שנים, דסוף סוף לא מייבם אלא חדא; וכיון דעוסקין בחליצה דחדא - מדכרי נמי ולא מייבמי עד שיחלוץ היחיד לשתייהן, אבל הכא - כיון דלבסוף תרוייהו מייבמין: הך להאי ביתא והך להאי ביתא - אתי למימר מה לנו ולחליצה).

מאי שנא מהא דתנן (פ"ג מ"א): 'ארבעה אחין: שנים מהן נשואין שתי אחיות ומתו הנשואין את האחיות - הרי אלו חולצות ולא מתייבמות' (וקתני סיפא אמ קדמו וכנסו יוצאו' והכא קתני אין מוציאין מידן?) (ולא אמרינן: ליחלוץ חד מנייהו, ודחי לזיקה דידה מאחיו, והאי מייבם חדא כי מתני' דקתני 'מתייבמות שתייהן כל אחת לאחר חליצת אחותה' כדקאמר 'אחיו של זה מייבם חלוצתו של זה', לימא כולן חולצות כי התם, אמאי מהדינן לייבם?)

הכי [כך אתה שואל]? השתא [עכשיו שים לב]:

(יבמות כד, א)

התם (התם זקוקות שתייהן להן) - אי למאן דאמר 'יש זיקה' (בפרק ד' אחין טעמא דאין מתייבמת אפילו אחת מהן משום דיש זיקה דמרישא מיתסרא משום דקפגע באחות זקוקה וכי חליץ (מייבם) חד לחדא ופקע זיקה לא משתריא אחותה לאידך דכל יבמה שנאסרה שעה אחת על יבמה אפילו לאחר נפילה הרי היא כאשת אח שיש לה בנים ואסורה לעולם) - יש זיקה, ואי למאן דאמר (טעמא משום) 'אסור לבטל מצות יבמין' - אסור לבטל מצות יבמין (ואי מייבם האי חדא - דלמא מיית אידך קודם שייבם, ותצא אחותה משום אחות אשה, ונמצא מצות יבמין בטלה על ידינו מיבום ומחליצה - הרי נאסרה משום כך, וכיון שנאסרה שעה אחת - אי נמי חלץ חד לחדא, ואזלא האי - השניה - עומדת היא באיסור אשת אח שלא נראית ליבום מתחלה); (אבל) הכא: כל חד וחד אימור ידיה קא מתרמיא ליה (הכא זו שנאסרה משום אחות זקוקה - לאו יבמה היתה, וכי פקע איסור אחות זקוקה בחליצת אחותה - הרי זו מותרת ועומדת, דלאו אשת אח הואי; הלכך מספיקא לא מפקינן לה, דאימר כל חד וחד זידיה איתרמיא ליה).

קדמו וכנסו אין מוציאין [מידם]:

תני שילא: ואפילו שניהם כהנים (וחד מנייהו ודאי חלוצה נסיב, דהא ארוסת הנכרי חלוצה היא מאחד משני אחיו כדקתני 'קדמו שנים וחלצו').

מאי טעמא?

חלוצה (דאסורה לכהן) דרבנן היא (והכא, דלכל חד אינה אלא ספק; דשמא זה ייבם את יבמתו גמורה), וספק חלוצה לא גזרו בהו רבנן (לאפוקה מספק).

וחלוצה דרבנן היא? והתניא ' [ויקרא כא, י: אשה זנה וחללה לא יקחו, ואשה גרושה] גרושה [מאשה לא יקחו כי קדש הוא לאלקין] - אין לי אלא גרושה, חלוצה מניין? - תלמוד לומר: 'ואשה'!?

מדרבנן הוא, וקרא אסמכתא בעלמא הוא.

משנה:

מצוה בגדול לייבם; ואם קדם הקטן - זכה.

גמרא:

תנו רבנן [דומה לספרי דברים פסקא דפט]: ' [דברים כהה: כי ישבו אחים יחדו, ומת אחד מהם ובן אין לו - לא תהיה אשת המת החוצה לאיש זר: יבמה יבא עליה, ולקחה לו לאשה ויבמה. (דברים כהה, ו) והיה הבכור אשר תלד - יקום על שם אחיו המת; ולא ימחה שמו מישראל] ' [ולקחה לו לאשה ויבמה] והיה הבכור - מי כן שמצוה בגדול לייבם (המייבם יהיה הבכור)

'אשר תלד' - (ואותה יבמה תהא ראויה לילד) פרט לאילונית שאין יולדת; 'יקום' (היבם) על שם אחיו - לנחלה (לנחול נחלתו, ולא יחלקו אחיו עמו).

- אתה אומר לנחלה (והאי 'יקום' - ביבם משתעי) או אינו אלא (בבן שיוולד לו משתעי) לשם: [שאם היה שם המת] 'יוסף' - קורין אותו 'יוסף'; 'יוחנן' - קורין אותו 'יוחנן'? - נאמר כאן 'יקום על שם אחיו' ונאמר להלן [בראשית מח: ומוולדתו אשר הולדת אחריהם לך יהיו] על שם אחיהם יקראו בנחלתם; מה 'שם' האמור להלן נחלה - אף 'שם' האמור כאן לנחלה.

'ולא ימחה שמו' - פרט לסריס ששמו מחוי'. אמר רבא: אף על גב דבכל התורה כולה אין מקרא יוצא מידי פשוטו (ואע"ג דדרשנין ליה לדרשא - מידי פשוטו מיהו לא נפיק לגמרי) - הכא אתאי גזרה שוה אפיקתיה מפשטיה לגמרי (שאין צריך לקרות לבנו בשם אחיו המת. והכי גמר לה מרביה).

(ופרכינן): ואי לאו גזרה שוה, הוה אמינא 'שם' - שם ממש (בתמיה) ? למאן קמזהר רחמנא? לייבם (קאמר רחמנא) ? ' (בן הנולד לך) 'יקום על שם אחיך' מיבעי ליה!! אי לבי דינא (מודע רחמנא מצות קריית שם הבן) - 'יקום על שם אחי אביו' מיבעי ליה! (אלא ודאי ביבם גופיה משתעי קרא, ולבית דין קאמר רחמנא שיקום היבם על שם אחיו המת לנחלה!)

ודלמא הכי קאמר להו רחמנא, לבית דין: אמרו ליה לייבם 'יקום על שם אחיו' (שיקום בנך על שם אחיו; דכל מצות יבום קא מודע קרא לבית דין, וקאמר להו להזהיר יבמה לבא עליה והבן אשר תלד לו יקימנו על שם אחיו) ?

אלא אתאי גזרה שוה, אפיקתיה לגמרי.

השתא, דאמרת קרא בגדול כתיב - אימא בכור (דוקא קאמר קרא) לייבם, (אבל) פשוט לא לייבם (לגמרי, בין איכא בכור בין ליכא בכור) ?

אם כן אשת אחיו שלא היה בעולמו, דמיעט רחמנא, למה לי (דפשוט לאו בר יבום הוא - למה לי דמיעט רחמנא אשת אחיו שלא היה בעולמו תיפוק לי משום דלאו בכור הוא זה שנולד לאחר מיתת אחיו) ?

פריך רב אחא: ואימא (האי דמיעט אשת אחיו שלא היה בעולמו) למעוטי בוכרא דאמא (כגון שהיה זה שנולד [שלא היה בעולמו של האב שמת] בכור לאמו ואחיו מאביו ולהכי אצטריך למעוטי) ?

ההוא - לא מצית אמרת, דיבום בנחלה תלה רחמנא, ונחלה מן האב ולא מן האם (וממילא בכור הנוטל פי שנים - הוא דמייבם, אבל בכור לאם לא; ומדמעטיה - שמע מיניה: בכור דקרא לאו דוקא, אלא גדול האחים).

ואימא (כלומר: דלמא לעולם בכור דוקא, והכי קאמר רחמנא): כי איכא בכור (קמך) - תתקיים מצות יבום (או בבכור או בפשוט; דנפקא לן מדאימעיט אשת אחיו שלא היה בעולמו), כי ליכא בכור לא תתקיים מצות יבום (ופטורה לגמרי מן הפשוט) ?

אמר קרא 'ומת אחד מהם' (משמע שלא היו שם אלא שנים ומת אחד מהן) - מי לא עסקינן דמית בכור ואמר רחמנא לייבם קטן (כלומר מי לא משתמע נמי מקרא דמת בכור וקאמר רחמנא לייבם פשוט) ?

ואימא (על כרחך קרא דחיק, ומתוקם כגון) דמית קטן ואמר רחמנא לייבם בכור (דהא כתיב 'והיה הבכור') ?

הא מיעט רחמנא 'אשת אחיו שלא היה בעולמו' (דהכא גבי תרי אחים כתיב מיעט אשת אחיו שלא היה בעולמו, אלמא דמית גדול משמע, ותו ליכא בכור קמן).

ואימא כי ליכא בכור - קדם קטן זכה (דהא לא רבי דלייבם פשוט אלא מ'ומת אחד מהם', ומיעוט דאשת אחיו שלא היה בעולמו - דמשמע דמת בכור - ואמר רחמנא לייבם פשוט), ואי איכא בכור - קדם קטן לא זכה (אבל איכא בכור לא לייבם פשוט) ?

אמר קרא (דברים כהה) כי ישבו אחים יחדו: הוקשה ישיבת אחים זה לזה (שוין לייבם).

ואימא כי איכא בכור - ליהדר אגדול (אי לא בעו שאר אחיו נחזור עליו לכופו, דמצוה עליה רמא, ולא על האחרים, אבל כי ליכא בכור לא דמיא מצוה אגדול טפי משאר אחיו), כי ליכא בכור אין חוזרין אצל גדול ?

אלמה תני אביי קשישא: 'מצוה בגדול לייבם; לא רצה - הולכים אצל אחיו הקטן (משמע קטן הימנו וגדול משאר אחיו); לא רצה - חוזרין אצל גדול' (אלמא מהדרין אגדול, דגדול קודם)³ - כבכור: מה בכור - בכורתו גרמה לו, אף גדול - גדולתו גרמה לו. ואימא כי מייבם בכור לישקול נחלה, כי מייבם פשוט לא לישקול נחלה (דהא בכור כתיב)? אמר קרא 'יקום על שם אחיו' והרי קם. ואלא 'בכור' דקרייה רחמנא

(יבמות כד, ב)

למאי הלכתא (ליכתוב 'גדול')?

לגריעותא: מה בכור אינו נוטל (חלק בכורה) בראוי (בנחלה הראויה לבא להם אחר מיתת אביהן) כבמוחזק (אלא במה שמוחזק ביד אביהן ביום מותו דכתיב בכל אשר ימצא לו (דברים כא)) אף האי (יבם הנוטל פי שנים בנכסי אביו חלקו וחלק אחיו שמת) - אינו נוטל בראוי כבמוחזק.

משנה:

הנטען (חשוד, כלומר: שטוענים עליו דברי לעז) על השפחה ונשתחררה, או על הנכרית ונתגיירה - הרי זה לא יכנוס (לא ישאנה, משום לעז: שלא יאמרו אמת היה הקול הראשון), ואם כנס אין מוציאין מידו. הנטען על אשת איש והוציאוה (בית דין) מתחת ידו (מתחת בעלה בשביל זה, שאסרה עליו, והלך זה ונשאה), אף על פי שכנס - יוציא (דמדאורייתא אסורה נמי לבועל, דדרשין 'ונטמאה' 'ונטמאה' (במדבר ה'ד: ועבר עליו רוח קנאה וקנא את אשתו והוא נטמאה) או עבר עליו רוח קנאה וקנא את אשתו והיא לא נטמאה) - שני פעמים: אחד לבעל ואחד לבועל (במסכת סוטה כז, ב).

גמרא:

הא גירות מיהא הויה (ואף על גב דלא נתגיירה לשם יהדות אלא בשביל שישאנה זה) ! ? ורמינהי: 'אחד איש שנתגייר לשום אשה, ואחד אשה שנתגיירה לשום איש, וכן מי שנתגייר לשום שולחן מלכים, לשום עבדי שלמה (בעלי שררה היו) - אינן גרים, דברי רבי נחמיה, שהיה רבי נחמיה אומר: 'אחד גירי אריות (כגון כותים, דכתיב בספר מלכים (ב', יז, כה) וישלח ה' בהם את האריות, ונתגירו, דכתיב התם בגלות שומרון) ואחד גירי חלומות (בעל חלומות אמר להם להתגייר) ואחד גירי מדדכי ואסתר (ורבים מעמי הארץ מתיהדים (אסתר ח, יז)) אינן גרים עד שיתגירו בזמן הזה'. - 'בזמן הזה' ? סלקא דעתא (כל הני מקמי הכי לאו גרים נינהו, כגון נבחר אדן וכיוצא בו) ? אלא אימא 'כבזמן הזה' (שלא יעשה מחמת שררה) ! ?

הא - איתמר עלה: אמר רבי יצחק בר שמואל בר מרתא משמיה דרב: הלכה כדברי האומר 'כולם גרים הם' ! אי הכי (דגירות מעלייתא היא) - לכתחלה נמי (יכנוס, ואמאי תני 'לא יכנוס') ?

³ [רש"י ד"ה הולכין אצל אחיו הקטן:

משמע קטן הימנו וגדול משאר אחיו אלמא מהדרין אגדול דגדול קודם. [וממשיך רש"י:] ומדקתני 'חוזרין אצל גדול' ליכא לאותובי דאיכא למימר 'מאי גדול - בכור', דאי לא מצי לשנויי הכי - אדמותיב מדתני אביי לותיב ממתניתין דקתני בפרק החולץ (לט, א) נמי: לא רצה (המשנה שם, וכן תקן כאן החכמת שלמה: 'רצו' [חוזרין אצל גדול.

דברי רש"י האחרונים מתייחסים לשאלה: מדוע הגמרא נזקקת לדברי אביי קשישא במקום להביא את דברי המשנה בפרק החולץ (לט, א): 'מצוה בגדול; לייבם לא רצה - מהלכין על כל האחין; לא רצו - חוזרין אצל גדול ואומרים לו עליך מצוה או חלוץ או ייבם'.

ודברי רש"י אלה לא הבנתי, ונ"ל שבמקום 'דאי לא מצי לשנויי הכי' היה צ"ל 'דאי מצי לשנויי הכי', ובכך רש"י רצה להסביר מדוע הביאו דברי אביי קשישא ולא את המשנה; ואעפ"כ לא הבנתי את האבחנה בדבריו מדוע אין לומר בדברי אביי קשישא 'מאי גדול - בכור', כאשר אפשר לומר זאת על דברי המשנה שם. ויש לומר בדומה לדברי הערוך לנר: בפני הגמרא היתה גירסא אחרת במשנה שבדף לט, א, ולכן הביאה את דברי אביי קשישא; ולרש"י היתה גם גירסא שונה מגירסתנו - אולי היתה לו הגירסה שהיתה לפני הגמרא! וגם הריב"א כתב בזה, ואין כאן מקוום להאריך עוד.]

משום דרב אסי, דאמר רב אסי (טעמא דמתניתין: משום דכתיב) (משלי ד, כד) **הסר ממך עקשות פה ולזות שפתים** [הרחק ממך] (דאתו לאחזוקי לקלא קמא) וגו' ⁴

תנו רבנן: 'אין מקבלין גרים לימות המשיח; כיוצא בו לא קבלו גרים לא בימי דוד ולא בימי שלמה.'
אמר רבי אליעזר: מאי קרא? - (ישעיהו נד, טו) **הן גור** (הבא להתגיר) **יגור אפס מאותי** (בעוד שאין אני עמכם - יתגיר, דהיינו בזמן הזה) **מי גר אתך** ('אתך' = בעניותך, כאשר אמרת) **עליך יפול** (לעולם הבא; יפול - ינוח, כמו על פני כל אחיו נפל (בראשית כה, יח), **יפול מצדך אלף** (תהלים צא, ז), **אבל אידך** - לא.

הנטען על אשת איש [והוציאה מתחת ידו, אף על פי שכנס - יוציא]:
אמר רב: **ובעדים** (הא דתנן יוציא זה החשוד שכנסה - כגון שבאו עדים על קול הראשון: שראוה שזינתה עמו).
אמר רב ששת: **אמינא כי ניים ושכיב רב אמר להאי שמעתתא** (בעדים), **דתניא** (תויבתא): **'הנטען על אשת איש'** (ראובן נטען על דינה אשת שמעון), **והוציאה על ידו** (וגירשה שמעון), **ונתגרשה מתחת ידי אחר** (ונשאה נחשון וגירשה): **אם כנס** (ראובן מעתה) **לא יוציא'**; **היכי דמי**: אי דאיכא עדים (בזנות קמא - הרי נאסרה עולמית עליו) - **כי אתא אחר ואפסקיה לקלא מאי הוי?** **אלא לאו, דליכא עדים** - **וטעמא דאתא אחר ואפסקיה לקלא, הא לאו הכי - מפקינן!**
אמר לך רב: **הוא הדין דאף על גב דלא אתא אחר ואפסקיה לקלא** (וכנסה ראובן מגירושי שמעון) **אי איכא עדים - מפקינן, אי ליכא עדים - לא מפקינן** (הואיל וליכא עדים), **והכי קאמר** (והא דנקט **מתחת ידי אחר** - היא גופה איצטרך לאשמועינן רבותא): **דאף על גב דאתא אחר ואפסקיה לקלא - לכתחלה לא יכנוס** (כדקתני **אם כנס** - אין, לכתחלה לא).
מיתיבי: **'כמה דברים אמורים** (דאם כנס הנטען יוציא)? - **כשאין לה בנים** (מן הראשון), **אבל יש לה בנים** (מן הראשון) - **לא תצא** (דכי מפקי לה קא מחזקינן לקלא קמא ועבדינן להו ממזרים); **ואם באו עדי טומאה - אפילו יש לה כמה בנים - תצא** (אלמא אין לה בנים בלא עדים נמי מפקינן)!
רב מוקי לה למתניתין ביש לה בנים ויש לה עדים (ומשום הכי אמר רב 'ובעדים').
ומאי דוחקיה דרב לאוקמי למתניתין ביש לה בנים ויש לה עדים, **וטעמא דאיכא עדים מפקינן ואי ליכא עדים לא מפקינן - לוקמה בשאין לה בנים אף על גב דליכא עדים?**
אמר רבא: **מתניתין קשיתיה: מאי איריא דתני 'הוציאה'?** **ליתני 'הוציאה'!** **אלא כל 'הוציאה' - בבית דין, ובית דין בעדים הוא דמפקי** (מבעל ראשון, דאין אשה נאסרת לבעלה משום קול; ואתא רב למימר דוקא מתניתין משום כך יוציא הנטען, הואיל ואיכא עדים, אבל בלא עדים, הואיל ויש לה בנים - לא).
ואי בעית אימא (בלא בנים לא נפקא בלא עדים, ו) **הני מתנייתא** (דאמרי נפקא) - **רבי היא** (רבי אמרינהו, דמפיק אשה מבעלה בקול כל דהו), **דתניא**:
'רוכל (מוכר בשמים לנשים להתקשט בהן) **יוצא** (מן הבית) **ואשה חוגרת כסינר** (ומצא זה את אשתו שהיא חוגרת בסינר; סינר הוא כעין מכנסים שהיו הנשים חוגרות לצניעות); **אמר רבי**: **הואיל ומכוער הדבר** (שלא התירנו מעליה אלא לזנות) - **תצא**;
רוק למעלה מן הכילה (א'רוכל יוצא' קאי, ומצא בעל רוק למעלה בגג הכילה שעל מטתו; מי זרק הרוק למעלה כי אם השוכב ופניו למעלה? הלכך זינתה זו, ורקקה בשעת תשמיש) - **אמר רבי**: **הואיל ומכוער הדבר - תצא**;

(יבמות כה, א)
מנעלים הפוכים (פיהן למטה) **תחת המטה** (ודאי של נכרי הם, והפכו כדי שלא יכיר הרואה)
- **אמר רבי**: **הואיל ומכוער הדבר - תצא**.
'מנעלים הפוכים'? - **ליחזי דמאן נינהו?**

⁴ בלי ה'וגו' גם מובנים דברי רב אסי, אך אולי 'וגו' מכוון להמשך עד לסוף הפרק: (ד, כה) **עיניך לנכח יביטו, ועפעפיך יישרו נגדך**; (ד, כו) **פלא מעגל רגלך, וכל דרכיך יכנו**; (ד, כז) **אל תט ימין ושמאול, הסר רגלך מרע**.

אלא מקום מנעלים הפוכים (ניכר מקום הפיכתו בעפר שתחת המטה - לשון מורי; לשון אחר 'מקום מנעלים' מצא הפוך: שבא ומצא את מנעליה במקום שהוא רגיל לתת שלו - ודאי נכרי בא לכאן, ושם מנעליו במקום שלה ושלם במקום בעל; וראשון עיקר, דאם כן 'הפוך' ולא 'הפוכים' מיבעי ליה) (תחת המטה - אמר רבי: הואיל ומכוער הדבר תצא).

והלכתא כוותיה דרב (דאמר אין מחזיקין קלא אלא בעדים) והלכתא כוותיה דרבי. קשיא הלכתא אהלכתא [רבי מחמיר לגרש, ורב מחייב רק בעדים]?

לא קשיא: הא [הלכה כרבי] בקלא דפסיק, הא [הלכה כרב] בקלא דלא פסיק; קלא דלא פסיק וליכא עדים - כרבי, קלא דפסיק ואיכא עדים (שיצא קול אחר לומר שקר הוא הלעז) - כרב.

וקלא דלא פסיק - עד כמה?

אמר אביי: אמרה לי אם 'דומי דמתא' (חשודי העיד; לישנא אחרינא 'דומי' = דלא ידעי ודאי, אלא אמרי בדדמי - לשון מורי) יומא ופלגא; ולא אמרן אלא דלא פסק ביני וביני, אבל פסק ביני וביני - הא פסק! ולא אמרן אלא דלא פסק מחמת יראה, אבל פסק מחמת יראה - מחמת יראה הוא; ולא אמרן אלא דליכא אויבים, אבל איכא אויבים - אויבים הוא דאפקו ליה לקלא.

תנן התם (גיטין פ"ד מ"ז): 'המוציא את אשתו משום שם רע' (שיצא עליה) - לא יחזיר (כדפרישית טעמא [בפירושו ל"משום נדר"; נראה שהגירסה של רש"י כאן בגמרא היה הסדר הפוך: קודם "משום נדר" ואח"כ "משום שם רע", וכן סדר דבריו בדפוסים]: שמא תנשא לאחר ויצא קול על הלעז הראשון ששקר היה ויתחרט המגרש ויאמר אילו הייתי יודע שכן הוא כו'); משום נדר - לא יחזיר (וטעמא מפרש התם ב'השולח גט': שאם אתה אומר יחזיר - שמא תלך זו אצל חכם לאחר שניסת, ויתיר לה נדרה, ויאמר המגרש: "אילו הייתי יודע שיש היתר לנדר שנדרה אם היו נותנים לי מאה מנה לא הייתי מגרשה שהיתה חביבה עלי ביותר" ונמצא זה מבטל גיטו למפרע ועוקר, ובניה מן השני ממזרים! לפיכך אומרים לו מתחלה: 'הוי יודע שהמוציא את אשתו משום נדר שנדרה לא יחזיר עולמית, ואם היא חביבה עליך - צא ובקש היתר לנדרה'! ואי מגרש לה מהשתא - ודאי שנואה היא עליו, ותו לא מצי עקר (לה) גיטה בדברי שקר)⁵.

שלח ליה רבה בר הונא לרבה בר רב נחמן: ילמדנו רבינו: כנס (אם החזירה [הבעל]) - מהו שיוציא (שנכופנו להוציא)?

אמר ליה: תנינא: 'הנטען על אשת איש והוציאה מתחת ידו, אף על פי שכנס - יוציא' (והתם נמי מפקיעה מבעלה, דכיון דהוציאה משום שם רע - גילה דעתו שהקול אמת ונאסרה לו, כי היכי דאסרינן לה הכא: משום שהחזיק זה הקול כשכנסה)!

אמר ליה: מי דמי? התם 'הוציאה' (בית דין, שבא עדי טומאה ואסורה לבעול מן התורה) והכא 'הוציאה' (והאי דלא יחזיר - דרבנן הוא)!

ורבה בר רב נחמן - מתניתין [הנטען על אשת איש והוציאה מתחת ידו - אע"פ שכנס יוציא] נמי 'הוציאה' תנן (בלא עדים, הלכך לא אסורה לבעול אלא משום לזות שפתים מדרבנן, ואפ"ה קתני יוציא).

ואכתי מי דמי? הכא [בשאלת רבה בר הונא] בעל ('החזירה' ואין דבר זה מגונה הוא), והתם [במשנתנו] בועל (כונס, ודבר מגונה הוא)!

אמר ליה: שפיר דמי אהדדי (דהכא והכא מדרבנן הוא): הכא [במשנתנו] אמור רבנן 'לא יכנסו ואם כנס יוציא', התם נמי [במקרה רבה בר הונא] אמרי רבנן 'לא יחזיר ואם כנס יוציא'.

ולא היא: התם (הוא כשכנס בועל) [בנטען על אשת איש במשנתנו] - אלומי אלמיה לקלא (לקול הראשון שאמת היה הלעז), הכא (כשהחזירה בעל - בטולי בטליה לקלא), אמרינן (מדהחזירה): קם ביה בקלא וליתיה (חזר ובדק בקול ראשון של שם רע ומצא שאינו).

משנה :

משנה :

⁵ לפי איזה תנא משנה זו? שהרי בנדריים ברור שיכול להפר נדרי אשתו ביום שומעו; או שמדובר שלא הפר ביום שומעו ואח"כ התחרט?

המביא גט ממדינת הים (צריך שיאמר "בפני נכתב ובפני נחתם", וטעמא מפרש בגיטין (ב,א) לפי שאין בקיאים לשמה), ואמר "בפני נכתב ובפני נחתם" - לא ישא את אשתו (הואיל ואדיבוריה סמכין); "מת" "הרגתיו" "הרגנוהו" - לא ישא את אשתו (הואיל ועל עדותו היא נשאת - איכא לזות שפתיים שמא עיניו נתן בה והעיד שקר, אבל לאחר - תנשא, דאשה נשאת בעד אחד).

רבי יהודה אומר: "הרגתיו" - לא תנשא אשתו (אפילו לאחר על פיו, לפי שהוא משים עצמו רשע, והתורה אמרה 'אל תשת רשע עד' [שמות כג,א]: לא תשא שמע שוא אל תשת ידך עם רשע להיות עד חמס), "הרגנוהו" - תנשא אשתו (לאחר; ובגמרא בעי טעמא).

גמרא:

טעמא - דממדינת הים, דעליה קסמכין, אבל (המביא גט) מארץ ישראל (אין צריך לומר "בפני נכתב ובפני נחתם"), דלאו עליה קסמכין - ישא את אשתו? והא "מת" (דכי אמר 'מת בעל' - הא דשרו רבנן לאינסובי לאחר), דלאו עליה קסמכין, דאמר מר (בפרק 'האשה רבה' (לקמן צג,ב) היינו טעמא דעד אחד נאמן להשיא אשה): אשה דייקא ומינסבא (משום דהיא גופה דייקא עד שיודעת שמת ודאי, ואחר כך נשאת), וקתני:

לא ישא את אשתו?

התם ליכא כתבא, הכא איכא כתבא, דתנן (ב'המביא' [גיטין פ"ב מ"א (וכן לקמן קי"א)] תנן: אף הנשים שאינן נאמנות לומר מת בעלה, כגון חמותה ויבמתה וצרתה וכת בעלה - נאמנות להביא גיטה, ואף על פי שצריכות לומר "בפני נכתב ובפני נחתם"; מה בין גט למיתה? שהכתב מוכיח (ולאו עלה [על המביא את הגט] סמכין כל כך).

"מת", "הגתיו" "הרגנוהו" - לא ישא את אשתו:

הוא ניהו דלא ישא את אשתו, הא לאחר תנשא? והאמר רב יוסף:

"פלוני רבעני לאונסי" - הוא ואחר מצטרפין להרגו (את הרובע);

"...לרצוני" - רשע הוא והתורה אמרה [שמות כג,א]: לא תשא שמע שוא אל תשת ידך

עם רשע להיות עד חמס [ואם כן, כיצד מסתמכים על עדות אדם בענין אשה כשאומר

שהשתף בהריגת בעלה?]

- וכי תימא שאני עדות אשה דאקילו בה רבנן - והאמר רב מנשה:

(יבמות כה, ב)

גזלן דדבריהם (כמו מפריחי יונים ומשחק בקוביא, דתנן (ראש השנה פ"א מ"ח; דף כב) כל העדות שאין

האשה כשרה לה - אף הן אינם כשרים, ועלה אמר רב מנשה "זאת אומרת גזלן דדבריהם כו") כשר

לעדות אשה; גזלן דדברי תורה פסול לעדות אשה [אם כן לא הקילו

בעדות אשה בגזלן דאורייתא, קו"ח לא יקלו ברוצח?]

נימא רב מנשה דאמר כרבי יהודה [שאמר במשנתנו: 'הרגנוהו' - תנשא

אשתו?]

אמר לך רב מנשה: אנא דאמרי אפילו לרבנן, וטעמא דרבנן הכא

כדרכא (רבא פליג עליה דרב יוסף ואמר: אפילו אמר "פלוני רבעני לרצוני" - הוא ואחר מצטרף להורגו

לרובע: דכיון שזה מתכוין לעדות - נאמן הוא אצל חברו, ואין נאמן על עצמו), דאמר רבא: אדם

קרוב אצל עצמו (ממה שאמר "לרצוני", דאדם קרוב אצל עצמו וקרוב פסול לעדות - בין לטובה בין

לרעה, הלכך אינו נעשה רשע בעדות עצמו) ואין אדם משים עצמו רשע (את עדותו עדות

אצל עצמו ליעשות רשע; והא דקיימא לן (ב"מ דף ג:) 'הודאת פיו כמאה עדים דמי' - הני מילי לממונא, אבל

לקנסא ולעונש מלקות וליפסל - לא).

לימא רב יוסף דאמר כרבי יהודה?

אמר לך רב יוסף: אנא דאמרי אפילו לרבנן, ושאני עדות אשה

דאקילו בה רבנן (הלכך אפילו רשע נאמן; ואנא לית לי דרב מנשיא דאמר הא דדברי תורה פסול),

ורב מנשה דאמר כרבי יהודה (והכי מיתוקם סוגיא: רב יוסף מוקים לרב מנשיא כרבי יהודה,

ורב מנשיא מוקי לרב יוסף כרבי יהודה).

[רבי יהודה אומר:] "הרגתיו" [לא תנשא אשתו], "הרגנוהו" - תנשא

[אשתו]:

מאי שנא 'הרגתיו' ומאי שנא 'הרגנוהו'?

אמר רב יהודה: באומר "אני הייתי עם הורגיו" (אבל לא נגעתיו בו),

והתניא (תוספתא יבמות פ"ד, ה"ד): 'אמרו לו לרבי יהודה: מעשה כלסטים אחד

שיצא ליהרג במגיזת קפוטקיא, ואמר להם: "לכו אמרו לה לאשת

שמעון בן כהן: אני הרגתי את בעלה בכניסתי ללוד - ואמרי לה

'בכניסתו ללוד' - והשיאו את אשתו. [והרי אמר רבי יהודה במשנה באומר 'הרגתיו' - לא תנשא אשתו]?
אמר להם: משם ראייה? - באומר "אני הייתי עם הורגיו"' [בתוספתא הסיום הוא: שלא אמר אלא 'הרגנוהו'; ועד כאן בתוספתא].
 והא' לסטים' קתני?
 שנתפס על ידי לסטיות (לפי שהיה עמהן).
 והא' ייצא ליהרג' קתני?
 בי דינא דעובדי כוכבים, דלא דייקי וקטלי [אך האיש לא היה בעצמו ליסטים].

משנה:

החכם שאסר את האשה בנדר (שנדרה הנאה מבעלה ולא הפר לה ובאתה לחכם להתיר לה ולא מצא פתח לחרטה) על בעלה - הרי זה לא ישאנה (משום חשד); מיאנה או שחלצה בפניו - ישאנה, מפני שהוא בית דין (כלומר: מיאון או חליצה לא עשה חכם זה ביחיד, דקיימא לן חליצה ומיאון בשלשה, ותלתא לא חשידי).

גמרא:

הא תירה (ואחר כך מת בעלה או גירשה) - ישאנה (שאינ כאן חשדא); במאי עסקינן? אילימא בחד - חד מי מצי מתיר? והאמר (רב אמר) רבי חייא בר אבין אמר רב עמרם: תנא 'התרת נדרים בשלשה'?! ואלא בתלתא? מי חשידי? והתנן 'מיאנה או שחלצה בפניו' - ישאנה, מפני שהוא בית דין'?!
 לעולם בחד (ודקשיא לך מדקתני שאסר - מכלל דבר מישרי הוא?! - אין) וכדאמר רב חסדא אמר רבי יוחנן (בנדרים ע"א, בפרק 'נערה המאורסה'): ביחיד מומחה, הכא נמי ביחיד מומחה.

מיאנה או שחלצה [בפניו - ישאנה, מפני שהוא בית דין]:
 טעמא דבית דין (שלשה), הא בתרי לא? מאי שנא מהא, דתניא: 'עדים החתומים על שדה מקח ועל גט אשה לא חשו חכמים לדבר זה' (לומר 'לא יקחו שוב שדה זו מן הלוקח', וכן [לא אמרו] העד של גט לא ישא את האשה) ' - לאו היא גופה קמשמע לן (כלומר: הוא הדין דתרי נמי לא חשידי, והא דקתני 'שהוא בית דין' - לאו משום לאפוקי מחשדא, אלא לאשמועינן דאין מיאון בפחות משלשה) לאפוקי ממאן דאמר (בפרק 'בית שמאי' (לקמן קט)) מיאון בפני שנים - קמשמע לן מיאון בשלשה.

איבעיא להו: כנס (אחכם ואמביא גט קאי) - מהו שיוציא?
 רב כהנא אמר: כנס מוציא, רב אשי אמר: כנס אינו מוציא.

תני להו רב זוטרי דבי רב פפי כדברי האומר [החכם או מביא הגט, אם] כנס - אינו מוציא.

אמרו ליה רבנן לרב אשי: גמרא או סברא (האי דאמרת 'כנס אין מוציא')?
 אמר להו: מתניתין היא [לעיל כדב]: 'הנטען משפחה ונשתחררה, מעובדת כוכבים (מגויה) ונתגיידה - הרי זה לא יכנוס, ואם כנס - אין מוציא' אלמא

(יבמות כו, א)

ברננה (מפני רינון ולענ בני אדם) לא מפקינן (לא אמרינן ליה הוצא, ולא דמי לנטען על אשת איש: דהתם הואיל והוציאה בעלה מפני זה והלך זה ונשאה - מכוער הדבר) - הכא נמי ברננה לא מפקינן.

דברי הגמרא באותיות כאלה: ROD 12; הפירוש - רש"י - באותיות מרים 10; פטוקים - בגופן נרקיסיים; הערות העורך בגופן courier new 10, בסוגריים []; מקדאה מלאה בסוף הדף.

סיום יבמות פרק שני 'כיצד'
ותחילת פרק שלישי 'ארבעה אחין'

יבמות דף כו

מתוך "גמרא נוטה"

על שם הורי נפתלי ונחנה הולנדר הכ"מ

(יבמות כה, ב)

איבעיא להו: כנס (אחכם ואמביא גט קאי) - מהו שיוציא?
רב כהנא אמר: כנס מוציא, רב אשי אמר: כנס אינו מוציא.

תני להו רב זוטי דבי רב פפי כדברי האומר [החכם או מביא הגט, אם] כנס - אינו מוציא.

אמרו ליה רבנן לרב אשי: גמרא או סברא (האי דאמרת 'כנס אין מוציא')?
אמר להו: מתניתין היא [לעיל כד, ב]: 'הנטען משפחה ונשתחררה, מעובדת כוכבים (מגויה) ונתגיירה - הרי זה לא יכנוס, ואם כנס - אין מוציא' אלמא

(יבמות כו, א)

ברננה (מפני רינון ולעו בני אדם) לא מפקינן (לא אמרינן ליה הוצא, ולא דמי לנטען על אשת איש: דהתם הואיל והוציאה בעלה מפני זה והלך זה ונשאה - מכוער הדבר) - הכא נמי ברננה לא מפקינן.

משנה:

וכולם (החכם והמביא גט והמעיד באשה להשיאה, דתנן בהן 'לא יכנוס') שהיו להם נשים (בשעת מעשה) ומתו (לאחר זמן) - מותרות (אלו) לינשא להם (דהשתא ליכא חשד, שהרי בשעה שהעיד בה העד או שאסרה חכם היתה אשתו קיימת, ולא לינשא את זו נכתוין); וכולן (הנשים הללו) שנישאו לאחרים (כשאסרה חכם או כשהעיד עד במיתת בעלה) ונתגרשו או שנתאלמנו (ומתו הבעלים השניים) - מותרות לינשא להם (לחכם ולעד ולמביא גט); וכולן (הנשים האלו של אלו המתירים אותן ואין אסורות אלא להן לבדן) מותרות לבניהם או לאחיהם (של אלו המתירים אותן, ואין אסורות אלא להן לבדן).

גמרא:

'מתו' - אין, נתגרשו - לא (דעל ידי שנתן את עיניו בזו שהתיר - גירש את אשתו);
אמר ליה רב הלל לרב אשי: והתניא: 'אפילו נתגרשו'! ?
לא קשיא: הא (דקתני 'אפילו נתגרשו') הואי קטטה (כגון דהוי להו קטטה מקמי הכי, דעדיין לא נתן דעתו על זאת), הא דלא הואי קטטה.
ואיבעית אימא: הא והא דלא הואי קטטה, ולא קשיא: הא (דקתני 'נתגרשו' לא) דארגיל הוא (בדארגיל הוא קטטה: שהוא התחיל להקניט את אשתו), הא (דקתני 'אפילו נתגרשו') דארגילה היא (בדארגילה היא קטטה: שהיא הקניטתו תחלה).

וכולן שנישאו [לאחרים ונתגרשו או נתאלמנו מותרות לינשא להם]:
קא סלקא דעתא מיתה אמיתה וגירושין אגירושין (הא דקתני 'כולן שנישאו לאחרים ומתו' קאי נמי ארישא דקתני "'מת" "הרגתיו" "הרגנוהו" לא ינשא את אשתו', וקתני דאם נישאת לאחר על פיו, ומת השני הזה - מותרת לינשא לעד זה, ואף על פי שמתו שני בעליה תנשא לשלישי, ולא אמרינן 'הוחזקה זו קטלנית', שהנושאה מת; וגירושין' דקתני 'נתגרשה' - קאי אגירושין דלעיל 'המביא גט כר'; ואשמעינן דאם נשאת לאחר באותו הגט וגירשה השני הזה - מותרת לינשא למביא גיטה הראשון); נימא מתניתין דלא כרבי, דאי כרבי - האמר 'בתרי זימני הויא חזקה (לקמן ב'הבא על יבמתו' נדף סד, ב; תוספתא שבת (ליברמן) פרק טו הלכה ח): 'זיסת לדאשון ומת לשני ומת - לשלישי לא תינשא, דברי רבי'; ומתניתין דלא כרבי, דאי רבי - נהי דחשד ליכא, מיהו לכל העולם אסורה, שהוחזקה להתאלמן או להתגרש) '?! [וכי רבי סובר כבית שמאי שמגרשים אשה רק אם חטאה [במשנה אחרונה במסכת גיטין] ?]

לא, מיתה (דקתני הכא 'שנישאו לאחרים ומתו' - מותרות' לאו אכולהו דלעיל קאי, אלא) אגירושין (ואמביא גט או חכם שאסר את האשה), וגירושין (דהכא) - אמיתה (א"מ"ת, "הרגתיו" "הרגנוהו"; ומשום הכי, כשנתגרשה משני זה - מותרת לשלישי, שעדיין לא הוחזקה בחדא ריעותא תרי זימני).

וכולן מותרות לבניהם או לאחיהם:

מאי שנא מהא דתנן 'הנטען מן האשה אסור באמה ובבתה ובאחותה' (כדמפרש טעמא לקמן: שמא לאחר שישא את אמה או את בתה - תזנה זו עמו, ובזנות קמא לא הוה מיתסר באמה ובקרובותיה, דקיימא לן (יבמות פ"א מ"א; לקמן צ"א) 'נושאים על האנוסה ועל המפוחה', דלא נאסרו קרובות אשה על האיש אלא אם כן קדשה לראשונה, דאישות כתיב בה, וקייחה: [ויקרא כ"ד] ואיש אשר יקח את אשה ואת אמה, אבל משנשא את אמה ואת בתה - עומדת הנטענת הראשונה עליו בכרת, דתנן (שם) דלאנס והמפוחה על הנשואה - חייב, והכא נמי אמאי מותרת לבניהם? ליחוש שמא עצת זמה היה ביניהם: לישא את בנו של זה, ויהא זה רגיל אצלה)?

נשי לגבי נשי שכיחן דאזלן; גברי לגבי גברי לא שכיחן.

אי נמי נשי, דלא אסרן שכיבתן אהדדי (שכיבת זנות הקרובה את אשתו גמורה עליו), (הילכך) לא קפדי אהדדי (אשתו ושתיקה, וחיישינן); (אבל) גברי דאסרן שכיבתן אהדדי (דאשה המזנה אסורה לבעלה) קפדי אהדדי (קפיד בעל, ורחיק האי מיניה).

אי הכי (דבגברי לא חיישינן לזנות שיזנה קרובו עם אשתו) - אביו נמי (לאביו של מתיר נמי תשתרי, ואמאי תני 'לביהקן ולאחיהקן' ולא תני נמי 'לאביהקן')?!

'לא מיבעיא' קאמר: לא מיבעיא אביו (של מתיר דמותרות ולא חיישינן שמא יזנה מתיר זה עמה), דבזיז בניה מיניה (בוש הוא מאביו, ואימתו עליו), אבל בנו דלא בזיז אביו מיניה, אימא לא - קא משמע לן.

הדרן עלך 'כיצד'